

NORDENS tidning #1/19

TIDSKRIFT FRÅN FÖRENINGEN NORDEN PRIS 40 SEK

BLI
MEDLEM!
175:-
Gäller 2019

100 ÅR FÖRENINGEN NORDEN

Extra jubileumsbilaga!

- Nordiska rådet fokuserar på demokrati • Integration i Sverige: Långsam start men bäst i längden

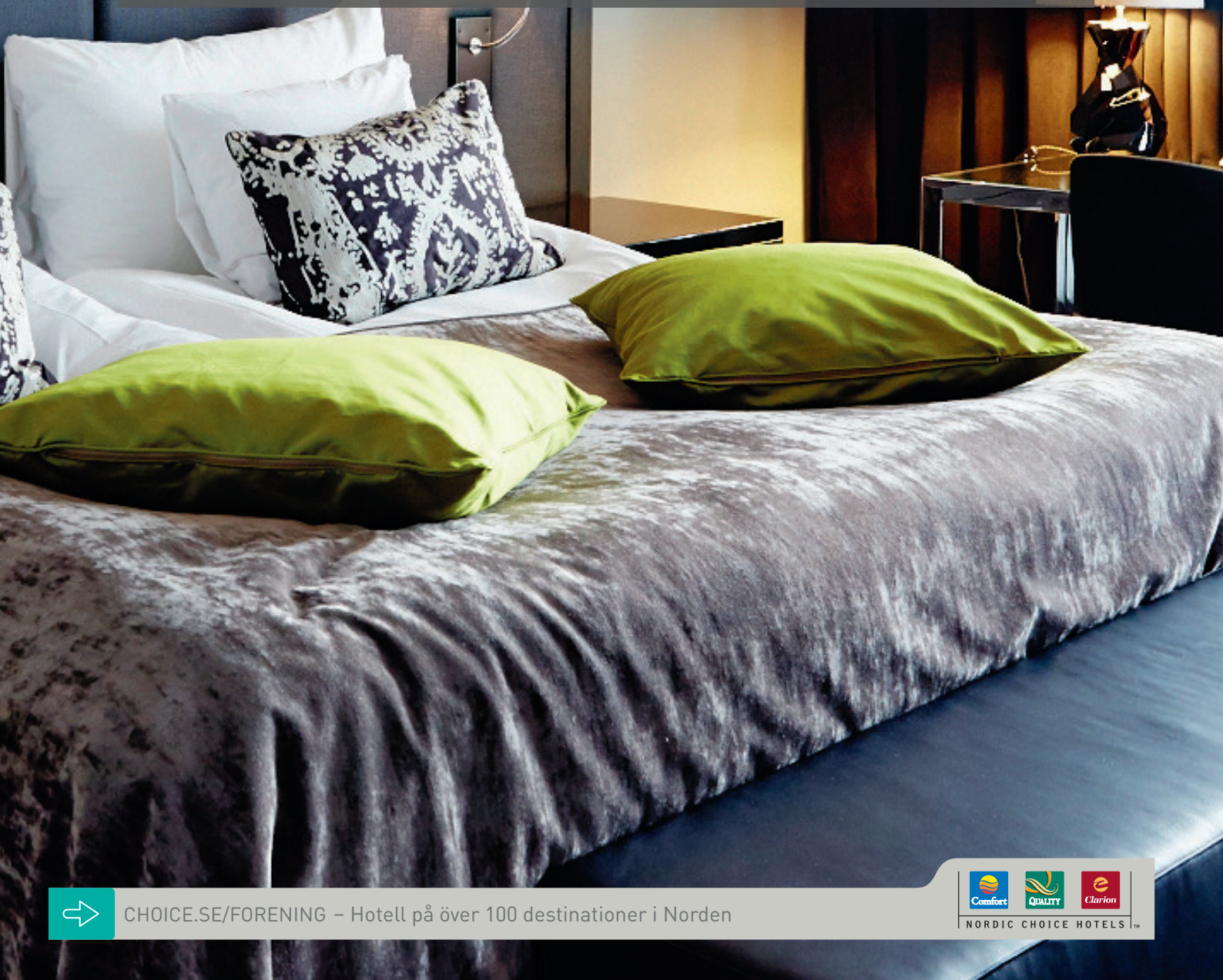
NORDIC CHOICE HOTELS

HEJ FÖRENINGSMEDLEM!

NU UPP TILL 20 % RABATT PÅ HOTELLRUM

Vi har gjort det lite enklare för dig som reser i föreningssyfte att bo bra. Oavsett om det är matlagning, medicinforskning eller akvarellmålning du engagerar dig i. Förutom en skön säng ingår alltid wifi och en riktigt bra frukostbuffé, och du kan välja mellan över 180 hotell i Norden och Baltikum.

Boka på choice.se/forening

[CHOICE.SE/FORENING](https://choice.se/forening) – Hotell på över 100 destinationer i Norden

NORDIC CHOICE HOTELS™

HIPP HIPP HURRA! FÖRENINGEN NORDEN FYLLER 100 ÅR

SEDAN FÖRENINGENS START 1919 har många aktiviteter utförts och många reformförslag och idéer har accepterats och genomförts. Några exempel ur historien:

- Nordiska föreningar har bildats
- Nationell paraplyorganisation för riksorganisationer
- Föreningarna Nordens Förbund
- Nordens Institut
- Biskops Arnö
- Informationsverksamhet
- Skolverksamhet
- Biblioteksverksamhet
- Folkbildning
- Vänorter och reseverksamhet
- Läroboksgranskning
- Bilateral fonder har startat
- Nordiska samarbetsorganisationer
- Nordiska rådet och ministerrådet
- Passunion
- Gemensam arbetsmarknad i Norden
- Nordjobb
- Utbildningar i Norden
- Socialrätt i Norden
- Nordiska fonder för att stödja utbyte m m
- Nordiskt medborgarskap har börjat
- Färrer gränshinder
- Samarbete med andra regioner: Östersjöregion, Nordsjön, Arktiskt, EU
- Nordkalottkonferensen
- Nordens Tidning
- Nordiska nätverk
- Sociala media och webbmedlemskap

LISTAN ÄR INTE uttömmande. I detta nummer kommer vi titta bakåt på vår historia, medan programarbetet föreningen startar i år blickar framåt.

Föreningen ska bli starkare kommunalt och regionalt. Skaffa ökat stöd för det nationellt. Det följer vad som sker i samhällsutvecklingen i övrigt. Städer/kommuner och regioner har en ökad betydelse i miljö- och samhällsutvecklingen.

Vänorter och internationellt arbete förnyas och vidareutvecklas. Utbildningsorganisation och informationsverksamhet samordnas regionalt. Nya generationer av nordiska organisatörer och aktiva ska rekryteras och stödjas. Nya nordiska reformer kommer föreslås på olika områden i en allt mer integrerad värld: Hållbar utveckling. Fred. Demokrati. Valfärd. Kunskap och vänskap. Norden är en bra arena och plattform för det, både inåt och utåt Norden.

Ha en bra läsning. Vi ses i verksamheten!

BO ANDERSSON, CHEFREDAKTÖR

8

Gunilla Carlsson (t v) är vice president och Jessica Polfjärd president i Nordiska rådet. Under ordförandeåret 2019 står demokrati och folklig förankring högt på agendan.

12

Kunskapsplattformen UVAS ska ta fram nya metoder och policyrekommendationer för att hjälpa den stora andel UVAS, det vill säga unga som varken arbetar eller studerar.

18

I vår historiska serie under Föreningen Nordens 100 årsjubileum uppmärksammar vi denna gång debatten om en Nordisk Union.

26

I Danmark och Norge kommer nyanlända snabbare i arbete än i Sverige. Men, när de väl fått jobb i Sverige stannar de längre på arbetsmarknaden än i grannländerna.

Nordens Tidning ges ut av föreningen Norden sedan 1943. Upplagan är 14 000 exemplar och går till föreningens medlemmar i Sverige samt till prenumeranter i Sverige och övriga Norden. Prenumeration: 4 nr/år. Sverige, 160 sek, övriga Norden: 200 sek, övriga världen: 225 sek. Betalas på PG: 28 44 – 9, "Prenumeration Nordens Tidning" anges på talongen. **Ansvarig utgivare och chefredaktör:** Bo Andersson. **Redaktör:** Marie Louise Bergh, Montagna. **Adress:** Föreningen Norden, Box 1083, 101 39 Stockholm. **Telefon:** +46(0)850 61 13 00. **E-post:** bo@norden.se. **Hemsida:** www.norden.se. **Layout:** Interactive Publishing. **Tryck:** V-TAB Vimmerby. För åsikter och inlägg i publicerade artiklar står respektive författare. Redaktionen ansvarar ej för obeställt material samt förbehåller sig rätten att korta i artiklarna. **Omslagsbild:** Conny Persson/Mostphotos

Jubileumsår!

Det är en stor glädje för oss att under detta år få fira Föreningen Nordens första 100 år. I detta jubileumsnummer av vår tidning finner du en historisk exposé över de gångna 100 åren. Som alltid är det vid ett jubileum viktigt att beskriva de gångna åren och påminnas om alla de händelser som bildar vår gemensamma historia.

LITE LÄNGRE FRAM i vår kommer TAM-arkivet att i en särskild skrift redogöra för alla de initiativ och konkreta resultat av dessa som Föreningen Norden genomfört under åren. Det är en redogörelse som jag verkligen ser fram mot. Jag är helt övertygad om att det kommer att tjäna som en viktig inspiration för oss alla under de kommande 100 åren, då vi bygger vidare på att utveckla och stärka det nordiska samarbetet.

Vi har fler höjdpunkter framför oss under det kommande året. Stort fokus ligger naturligtvis vid firandet av Nordens dag den 23 mars. Då uppmärksammar och högtidlighåller vi de 100 åren över hela landet. Efter att ha tagit del av alla de planer som finns på hur man runt om i landet vill fira 100-åringen, är jag säker på att många arrangemang kommer att få ett stort genomslag lokalt och regionalt.

I STOCKHOLM kommer vi den 23 mars att arrangera ett seminarium i Läkaresällskapets lokaler. Det är den plats där Föreningen Norden bildades och all verksamhet för föreningen började.

För att också blicka framåt mot de kommande 100 åren kommer vi att genomföra ett panelsamtal om Folkstyrets roll i den framtida demokratiska utvecklingen. Samtalet kommer att handla om hur vi kan värna den framtida nordiska demokratin och vilka roller folkrörelserna kommer att ha i framtiden.

Det ansluter till vårt tema för jubileumsåret, Nordens framtid. Det är också under det temat som de lokala föreningarna kommer att arbeta under jubileumsåret.

EN ANNAN HÖJDPUNKT under året är Föreningarna Nordens gemensamma firande i Köpenhamn den 15 april i närvaro av danska kungafamiljen och representanter för de nordiska regeringarna.

Det kommer att bli en fantastisk dag med seminarier och tal, där vi får ta del av de nationella föreningarnas arbete under 100 år i hela Norden.

SENARE UNDER ÅRET kommer Föreningarna Nordens Förbund att vid ett särskilt seminarium presentera en bok om demokratin och folkstyret i Norden. Det kommer att bli en spännande essäsamling med bidrag från hela Norden. Tanken är att den boken under kommande år, tillsammans med en studiehandledning, kommer att vara ett bidrag till alla föreningars viktiga utvecklingsarbete.

UNDER ÅRET kommer vi också från svensk sida att ta ytterligare steg i att driva på och utveckla det gemensamma arbetet i Föreningarna Nordens Förbund. Från årsskiftet är det Sverige som har ansvaret att leda arbetet. Det blir ett utmärkt tillfälle för oss att utveckla det strategiska arbetet.

MEN DET FINNS FLERA viktiga områden där vi kommer att fördjupa och utveckla det framtida nordiska samarbetet. Ett mycket aktuellt sådant är arbetet med att värna vår demokrati och stärka folkrörelsernas bidrag till att bredda och utveckla det folkliga deltagandet i det demokratiska arbetet.

Fred och säkerhet och ett uthålligt miljöarbete är två andra områden, där vi ser ett stort behov av ett mer omfattande och fördjupat strategiskt nordiskt samarbete.

Levande diskussioner och samtal inom dessa områden är nödvändiga för att våra föreningar på ett framgångsrikt sätt ska kunna engagera fler medborgare i vårt arbete. Nu har vi chansen att ta nya och kraftfulla steg framåt och fortsätta det målinriktade och framgångsrika arbetet för Nordens framtid, som våra föregångare lagt grunden för.

BERIT ANDNOR BYLUND
ORDFÖRANDE FÖRENINGEN NORDEN

Handbok för lokalt jubileumsfirande

På norden.se hittar ni en handbok för hur ni lokalt och regionalt kan uppmärksamma årets jubileum. I handboken finns information och tips kring kontakten med media, om hur jubileumsloggan kan användas, inspiration till projektansökningar, var ni kan söka bidrag, lista på personer och aktörer inom ämnet och mycket mer.

Handboken uppdateras kontinuerligt då vi får tips och nya kontakter under året. På norden.se finns ytterligare material att använda i era föreningar.

Föreningen Norden fyller 100 år och den önskade utvecklingen ska synliggöras på årsmöten och medlemmöten, i utåtriktade aktiviteter och öppna seminarier under kulturmånaden med gästbud och Nordens dag, med vänortsutbyten, resor och andra arrangemang samt Litteraturmånaden med bland annat nordiska litteraturveckan. Den synliggörs också i kontakter med beslutsfattare och opinionsbildare för utveckling av lokala mötesplatser, förnyelse av vänorter/samarbete och utbyte över gränserna, ledar- och utvecklingsprogram som stödjer utvecklingen och därtill en tydlig roll för lokalavdelningarna i samspel med kommunerna.

Har ni tankar eller frågor så hör av er till Julia eller Mari.

Organisationsutvecklare

Julia Brink

Tel: 070-892 32 48

Mejl: julia@norden.se

Kommunikatör

Mari Andersson

Tel: 070-887 77 90

Mejl: mari.andersson@norden.se

NORDENS
FRAMTID

Föreningen Norden fyller 100 år under 2019 och vill fira det genom att blicka framåt 100 år till. Ett framtidssfokus som tar ansats i det positiva som det nordiska samarbetet har medfört för dess medlemmar, de bosatta och verksamma i Norden.

FÖRENINGEN
NORDEN
HUNDRA ÅR

Sök stöd från Svensk-danska kulturfonden för ditt projekt som främjar svensk-danskt samarbete!

Stiftelsen Svensk-danska Kulturfonden bildades 1953 av dess sex stiftare; Tekniska Högskolan i Stockholm, Sydsvenska Industri- och Handelskammaren, Handelshögskolan i Stockholm, Kungliga Akademien för De Fria Konsterna, Lunds universitet och föreningen Norden. Syftet med fonden är att stödja kulturellt samarbete mellan Sverige och Danmark. Kännedomen om vetenskap, näringsliv, kultur och samhälle ska främjas och kontakter ska skapas inom dessa områden. Fonden

drivs som en stiftelse och dess ledamöter utses av den svenska regeringen.

Stiftelsen ska i första hand ge bidrag inom områdena litteratur, konst och vetenskap, men kan också stödja annan verksamhet som syftar till att öka kunskapen om och kontakterna mellan de två länderna. Ansökan öppnade den 1 februari och stänger 1 april.

Ansökan görs via www.svenskdansafonden.se. Vid frågor kontakta svensk-dansafonden@norden.se

Balettakademiens yrkesdansarlinje (YDU15) som med stöd av Svensk-danska kulturfonden framförde IMPRINT.

Nu har ansökan för stöd från Svensk-isländska samarbetsfonden öppnat!

Stiftelsen Svensk-isländska samarbetsfonden är en bilateral statlig fond för främjande av samarbete mellan Island och Sverige. Stiftelsen ska främja svensk-isländskt samarbete, ömsesidigt kulturutbyte samt information om svenska och isländska kultur- och samhällsförhållanden. Fonden utdelar årligen resebidrag för bilateralt samarbete mellan dessa länder främst inom kultur, forskning och utbildning.

Ansökan går att göra mellan den 15 januari och 1 mars.

Ansökan görs via www.norden.se.

Vid frågor kontakta svensk-isländskafonden@norden.se

Demokrati i fokus för Nordiska rådet

Nordiska rådets president Jessica Polfjärd presenterades i Nordens Tidning nr 4-2018. I detta nummer presenterar vi den nya vicepresidenten Gunilla Carlsson.

Nyligen valdes Gunilla Carlsson (S) till vice president i Nordiska rådet. På dagordningen står det svenska ordförandeskapet i rådet 2019, med fokus på demokratiens betydelse för Norden.

– Vi vill uppmärksamma att vi firar 100 år av demokrati i Sverige, säger Gunilla Carlsson, som också är ny gruppleadare för Socialdemokraterna i Nordiska rådet.

Gunilla Carlsson är riksdagsledamot från Göteborg. Hon var vice ordförande för kulturutskottet under förra mandatperioden. Nu sitter hon i finansutskottet och valdes nyligen till vice president i Nordiska rådet på sessionen i Oslo. Under 2019 kommer Sverige att vara ordförande för Nordiska rådet och det svenska ordförandeprogrammet heter ”Norden var dag – demokrati och folklig förankring”.

– **DET ÄR ETT** fantastiskt roligt uppdrag. Det finns mycket som förenar i Norden, men vi ser också att länderna tar lite olika riktningar. För mig är det viktigt att stå upp för demokratin och den folkliga förankringen, menar Gunilla Carlsson.

”Vi kommer att arbeta vidare med gränshinder. Det är en viktig fråga som måste lösas.”

Sessionen hölls inte långt efter att den danska regeringen meddelat att public service-bolaget, DR, ska spara 20 procent på fyra år. I de nya direktiven ska även DR ”sprida dansk kultur och det danska kulturarvet”. På sessionen fanns den danska statsministern på plats. Gunilla Carlsson tog tillfället i akt och frågade honom vilka konsekvenser han tror att de omfattande nedskärningarna kommer att få för public service-bolaget. Och han svarade ”Inga konsekvenser”.

– Jag är oroad över medietvecklingen i Danmark. Det är viktigt att vi i Norden värnar public service, annars är risken stor att demokratin urholkas och att förtroendet för journalistiken och politiker minskar om det tummas på mediernas oberoende.

Gränshinder är en ständigt aktuell fråga i Nordiska rådet. Och det pågår ett arbete för att lösa och förhindra att nya uppkommer. Det ska vara lätt för människor att arbeta, flytta, pendla, studera och bedriva handel över våra nordiska gränser.

Gunilla Carlsson när hon valts till vice president (och Jessica Polfjärd, president).

Gunilla Carlsson berättar om ett gränshinder som blev tydligt under sessionen när en kollegas medicin kom bort på resan.

– Han kunde inte hämta ut medicinen i Oslo eftersom han behövde ett pappersrecept och läkaren i Sverige kunde inte föra över ett e-recept till Norge. Vi kommer att arbeta vidare med det här gränshindret. Det är en viktig fråga som måste lösas.

Den stora höstsessionen kommer att hållas i Stockholm den 29-31 oktober. Där kommer statsministrar och fackministrar att närvara för att svara på frågor från rådets medlemmar. Under sessionen behandlas också medlemsförslag.

– Socialdemokraterna är en aktiv grupp. Vi har skrivit många medlemsförslag om bland annat ett ökat samarbete mellan de nordiska sjukvårdssystemen, att göra Norden världsledande inom 5G samt föreslagit att man ska utreda om ändrade arbetsvillkor inom flygbranschen är ett hot mot flygsäkerheten, berättar Gunilla Carlsson.

MIA NIKALI

Ambitiöst nytt nordiskt miljö- och klimatsamarbete

FOTO: JOHANNES JANSSON/NORDEN.ORG

Att hejda förlusten av biologisk mångfald, att minska plastutsläpp i haven, ett gemensamt nordiskt inspel till klimatförhandlingarna och hållbar användning av naturresurser är bland de ambitiösa målen för det nya nordiska samarbetsprogrammet för miljö och klimat.

Nordiska ministerrådet har tagit fram ett nytt nordiskt samarbetsprogram för miljö och klimat för perioden 2019–2024.

– De nordiska länderna har visat att samarbete kring miljö och klimat ger resultat. Med det nya samarbetsprogrammet kommer vi att fortsätta stärka det nordiska samarbetet och Nordens globala röst i miljö- och klimatfrågor, säger Sveriges förra miljöminister Karolina Skog, ordförande för Nordiska ministerrådet för miljö och klimat. Sverige har haft ordförandeskapet i Nordiska ministerrådet 2018.

KÄLLA: NORDEN.ORG

Hållbar utveckling

I programmet slås det fast att de nordiska länderna under den nästa sexårsperioden ska:

- samarbeta om miljö- och klimatpolitiken för att bidra till en hållbar utveckling i Norden, EU och globalt
- samarbeta i internationella förhandlingar samt aktivt och ambitiöst följa upp genomförandet av internationella miljö- och klimatavtal. Fokus ska ligga på ambitionerna i Parisavtalet
- bidra till att stärka genomförandet av de globala hållbarhetsmålen i Agenda 2030
- arbeta för att miljö- och klimatreglerna förstärks i EU
- arbeta för att hejda förlusten av biologisk mångfald och för en hållbar förvaltning som säkrar de nordiska naturresurserna
- arbeta för en cirkulär ekonomi och bidra till att konsumtion och produktion sker inom gränserna för vad naturen tål
- arbeta för att minimera risken för skador på människor och miljö från miljögifter och kemikalier i produkter
- arbeta för att stoppa tillförseln av plast och mikroplast i haven
- se till att Norden fortsätter att vara en föregångsregion för nya innovativa lösningar som kan förbättra miljön
- arbeta för att ta vara på och förstärka synergier med olika sektorer och samhällsområden

Nordiska rådets svenska delegation 2019

Jessica Polfjärd (M)
Delegationens ordförande, Nordiska rådets president

Gunilla Carlsson (S)
Delegationens vice ordförande, Nordiska rådets vice president

Angelika Bengtsson (SD)
Medlem i utskottet för ett Hållbart Norden

Paula Bieler (SD)
Medlem i utskottet för Valfärd i Norden, medlem i Kontrollkommittén

Lorena Delgado Varas (V)
Vice ordförande i utskottet för Tillväxt och Utveckling i Norden

Magnus Ek (C)
Medlem i presidiet

Aron Emilsson (SD)
Vice ordförande i utskottet för Kunskap och Kultur i Norden

Per-Arne Håkansson (S)
Medlem i utskottet för Valfärd i Norden

Pål Jonson (M)
Medlem i utskottet för Valfärd i Norden

Lars Mejern Larsson (S)
Medlem i utskottet för Kunskap och Kultur i Norden

Eva Lindh (S)
Medlem i utskottet för Valfärd i Norden

Rasmus Ling (MP)
Medlem i utskottet för ett Hållbart Norden

Pyy Niemi (S)
Ordförande i utskottet för Tillväxt och Utveckling i Norden, medlem i Valkommittén

Kjell-Arne Ottosson (KD)
Medlem i utskottet för Kunskap och Kultur i Norden

Daniel Riazat (V)
Medlem i utskottet för Kunskap och Kultur i Norden

Maria Stockhaus (M)
Medlem i utskottet för Valfärd i Norden, vice ordförande i Kontrollkommittén

Arman Teimouri (L)
Medlem i utskottet för Tillväxt och Utveckling i Norden, medlem i Valkommittén

Cecilie Tenfjord Toftby (M)
Medlem i utskottet för ett Hållbart Norden

Emilia Töyrä (S)
Medlem i utskottet för ett Hållbart Norden

Linda Ylivainio (C)
Medlem i utskottet för Valfärd i Norden, medlem i Kontrollkommittén

Validering – ett verktyg för framtiden

– Tillsammans ska vi bygga det nya kunskapsamhället, där alla människor har en plats och där alla kan utvecklas och lära nytt. Validering kan hjälpa oss på många sätt. Det menar Anna Karin Jendert, VD på Nordiskt Valideringsforum.

Det finns riktlinjer hur en valideringsprocess ska utföras. OCN-metoden (Open College Network) som Nordiskt Valideringsforum arbetar med uppfyller alla kriterier och riktlinjer för validering, förklarar Anna Karin Jendert.

– Vi arbetar med att hjälpa våra kunder med kvalitetssäkrad validering. Det sker i kommunala verksamheter såsom arbetsmarknad, integration och daglig verksamhet där man vill säkerställa att det sker en utveckling och ett lärande. Deltagarna får ett bevis som tydligt visar

”Med validering i branscher förenklas insteget till yrket och med gemensamma riktlinjer höjs branschens potential, seriositet och attraktivitet.”

vad de har för kompetenser. Det finns grundläggande validering för t ex café, cykelreparationer, skötsel av utemiljö som kombineras med arbetslivets generella kompetenser.

Anna Karin Jendert berättar vidare att just nu pågår ett projekt tillsammans med Gästrikeättervinnare och Sobona, kommunala företagens arbetsgivarorganisation, där återvinningsbranschen definierat yrkesroller på två nivåer. En nivå för kortare praktik eller säsongsar-

bete och en för befintlig personal. Målet är att säkerställa att personalen har rätt kompetens och möjliggöra kompetensutveckling. De nya profilerna underlättar även vid rekrytering och introduktion av ny personal.

Med validering i branscher förenklas insteget till yrket och med gemensamma riktlinjer höjs branschens potential, seriositet och attraktivitet. Branschen kan förklara vad som faktiskt behövs för att vara anställningsbar och hur man kan utvecklas i yrket. Riktlinjerna kan även användas som kriterier vid upphandling och vara grund till arbetsmarknadsinsatser/utbildningar för att motverka kompetensbrist och bidra till integration. Anna Karin Jendert poängterar avslutningsvis att vi måste ta tillvara all osynliggjord kompetens och matcha den mot den kompetensbrist som finns idag.

**Föreningen Norden utvecklar
nya samarbetsformer inom
EU för att hjälpa**

UVAS

(unga som varken arbetar eller studerar)

Deltagare från hela Östersjöregionen har genomfört de inledande mötena inom Kunskapsplattformen UVAS. Avsikten är att ta fram nya metoder och policyrekommendationer för att hjälpa den stora andel UVAS, d v s unga som varken arbetar eller studerar. Kunskapsplattformen är en del av EU-kommissionens uppdrag till Föreningen Norden att koordinera en del av Östersjöstrategin. Arbetet finansieras av Svenska ESF-rådet.

TEXT OCH KONFERENSBILDER: NINO SIMI

FOTO: VOVAOSTPHOTOS

Deltagarna, som har arbetat inom fem tematiska arbetsgrupper, arbetar till vardags med frågor som rör den aktuella ungdomsgruppen och kommer från olika offentliga, ideella och privata organisationer på lokal, regional och nationell nivå.

– Under den första rundan har deltagarna skaffat sig en gemensam utgångspunkt, de har blivit bekanta med situationen i andra länder, de har delat med sig av bra lärande exempel och börjat definiera vad som behöver göras, säger Anastasiia Klonova, ledare för Kunskapsplattformen UVAS. Det är tydligt efter arbetet i de fyra grupperna att det finns likartade utmaningar, oavsett vilket land vi pratar om.

Deltagarna står inför uppgiften att vidareutveckla metoder i arbetet med

UVAS, formulera policyrekommendationer, koppla ihop nätverk och skapa partnerskap. Intrycket efter den första rundan är att man mycket väl kan söka efter gemensamma lösningar eftersom det finns gemensamma utmaningar.

– Nu, när vi har den första arbetsomgången i de tematiska arbetsgrupperna bakom oss, ska deltagarna återvända hem till sina organisationer, säger Anastasiia Klonova. Inför nästa mötesomgång kommer de att bestämma vilka aspekter av NEETs-problematiken de vill fortsätta att arbeta med och vilka andra intressenter som de tematiska arbetsgrupperna bör kompletteras med.

INOM EU finns stora förväntningar på arbetet inom Östersjöstrategin. I skuggan av Brexit pågår ett intensivt arbete med att hitta nya samarbetsformer som

ger medborgarna en verklig möjlighet att påverka utvecklingen i Europa. På högsta politiska och tjänstemannanivåer finns redan ett djupt samarbete länderna emellan men det saknas motsvarande på andra nivåer inom olika fackområden. Utvecklingen av de s k makroregionala strategierna, varav Östersjöstrategin är en, har som syfte att fördjupa den europeiska sammanhållningen. De tematiska arbetsgrupper som nu har skapats inom exempelvis Kunskapsplattformen UVAS involverar intressenter från hela Östersjöregionen i gemensamma sektorsöverskridande, transnationella utvecklingsprocesser. De är mindre formella och tillåter att intressenter ansluter under processens gång för att ta sig an gemensamma samhällsliga utmaningar. Det gör att samarbetsformerna övergår från den kortsiktiga projektformen till långsiktiga

utvecklingsprocesser.

Inom de tematiska arbetsgrupperna använder man samskapande som arbetsmetod. Deltagarna, som kommer från hela Östersjöregionen, representerar också aktörer från olika nivåer. Bland deltagarna i Kunskapsplattformen UVAS kan nämnas kommunala tjänstemän, riksorganisationer, internationella organisationer, statliga myndigheter och regionala aktörer. Samskapande innebär att deltagarna tillsammans, i kreativt samspel, arbetar fram policyrekommendationer och förslag på metodutveckling. Som underlag använder de aktuell forskning, egna erfarenheter samt existerande lärande exempel.

Samskapandet som metod är en process som kan leda till mer innovativa idéer och slutsatser som inte lika lätt kommer fram i mer traditionellt samarbete.

ATT DÖMA AV de tematiska arbetsgruppernas första runda finns det skäl att vara optimistisk. Deltagarna är övervägande positiva till arbetsformen. Så här säger exempelvis Amina Engman Bel Haj, projektledare för SUVAS, en stadsövergripande uppsökande verksamhet i Stockholm.

– Det är bra att vi får tillfälle att få ett transnationellt perspektiv. Jag har höga förväntningar på vårt deltagande. Dels har vi nytta av överblicken, dels kan vi lyfta ett strategiskt perspektiv. Jag hoppas också att nätverket lyfter våra synpunkter till politiken.

Tanken är att Kunskapsplattformen UVAS ska bli en varaktig struktur för tematiskt samarbete. De första resultaten i form av policyrekommendationer och metodförslag förväntas redan i juni under en gemensam session i anslutning till Östersjöstrategins årliga forum. Därefter är tills vidare ytterligare ett möte inplanerat under 2019.

I Sverige används förkortningen UVAS om Ungdomar som Varken Arbetar eller Studerar. Ofta möter man motsvarande engelska begrepp NEETs, Not in Education, Employment or Training. Kunskapsplattformen UVAS heter därför på engelska Knowledge Platform Integrate NEETs.

Enligt 2017 års statistik från Eurostat hörde 7,8 procent av ungdomar i Sverige mellan 20 och 34 år till denna grupp.

Viola Korpa, Lettlands Myndighet för Internationella ungdomsprogram, Pasi Savonmäki från Kohtaamo, ett finländskt projekt som utvecklar ungdomstjänster på nationell nivå, Akvilė Naginionytė, Litauens resurscenter, Anastasiia Klonova, ledare för Kunskapsplattformen UVAS, samt Annette Paßlack, Arbetsmarknadsbyrån för unga, Tyskland arbetar tillsammans i en av de tematiska arbetsgrupperna.

Deltagarna i de tematiska arbetsgrupperna kommer från hela Östersjöområdet och representerar såväl olika sektorer som nivåer. Liisi Noode från Estonian Youth Work Centre, Elina Luukkonen från Omnia, ett centrum för vuxenutbildning i Finland, Pirrko Kuhmonen, Turku vuxenutbildningscentrum, Samu Koskimies, Omnia, och Alvar Svensson, Stockholms arbetsmarknadsförvaltning arbetar tillsammans inom arbetsgruppen för utbildning och praktik.

Rebecka Herdevall, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor, Lidija Kolouh-Söderlund, Nordens välfärdscenter, Amina Engman Bel Haj, SUVAS i Stockholm, samt Anastasiia Klonova, ledare för Kunskapsplattformen UVAS, arbetar tillsammans under mötet i den tematiska arbetsgruppen för utbildning och praktik. Målet är att genom samskapande arbeta fram policyrekommendationer och förslag på bättre arbetsmetoder för att hjälpa ungdomar som hamnat i en UVAS-situation.

Om relationen mellan stat och civilsamhälle – reflektioner utifrån en lokal studie

Under 2016 och 2017 genomförde jag tillsammans med professor Jan Petersson en pilotundersökning av Rädda Barnens samhällsintegrativa arbete i Vägen in, lokalt i Malmö. Studien var liten. Vår förhoppning är att framledes kunna följa upp arbetet och skala upp den intervjustudien, för att kunna dra mer långgående slutsatser. Studiens litenhet till trots har vi som forskare under det gångna arbetet gång på gång återkommit till tre specifika ämnen.

Det är tre ämnen som är av allmän karaktär och gäller all social verksamhet bedriven av ideell sektor. Det första ämnet är den stora tilltron till ideell sektor som staten med den politiska ledningen i toppen hyser. Det andra ämnet är projekt som driftsform. Det tredje och sista ämnet är det täta samarbetet mellan stat och civilsamhälle. Vi vill diskutera tre potentiella risker som hänger samman med dessa tre teman.

1. Den stora tilltron till ideell sektor

Att staten hyser stor tilltro till att organisationer som exempelvis Rädda Barnen och Röda Korset ska bidra med att hantera många av de utmaningar vi som samhälle står inför i och med att vi befinner oss i en tid av stora folkförflyttningar är knappast förvånande. Flera av civilsamhällets organisationer har lång erfarenhet och mycket kompetens när det gäller att bistå människor på flykt. Dessutom har de ideella organisationerna helt andra förutsättningar än de statliga att kunna möta människor på deras egna villkor, utan att ett sådant möte mellan organisation och individ begränsas av regler och administrativa rutiner. Den stora tilltron till att civilsamhällets organisationer nu ska träda in och göra fler

uppgifter än tidigare visar sig bland annat i statliga medelutlysningar och andra ekonomiska möjligheter att expandera sin verksamhet. Här ser vi en risk att företrädare för civilsamhällets organisationer "tar sig vatten över huvudet", tar sig an uppgifter och tackar ja till uppdrag som de saknar resurser och mandat att

utföra i sin iver att göra gott och bidra till samhällsutvecklingen nu när statsmakterna efterfrågar dem. En annan fara med ett sådant scenario är att staten på sikt fränhänder sig ansvar över viktiga sociala samhällsfunktioner och att civilsamhället förr eller senare står ensam med ett alltför tungt ansvar.

FOTO: LUMINATION/MOSTPHOTOS

”Allt har emellertid två sidor och baksidan av samverkansmodeller är att styrkeförhållandena sällan är jämlika.”

2. Projekt som driftsform

Att mycket av det arbete som görs inom civilsamhällets organisationer görs i projektform är ofta ändamålsenligt och effektivt. Det möjliggör för organisationerna att förändra sig snabbt och anpassa sin verksamhet efter aktuella sociala utmaningar. I kölvattnet av de stora strömmar av ensamkommande unga som kom till Sverige under 2015 och 2016 har civilsamhällets organisationer till exempel snabbt kunnat skala upp sina stödinsatser riktade till just denna målgrupp. Detta arbete har ofta skett i projektform. Baksidan med projektet som organisationsform är att det kan uppstå en projektrötthet inifrån organisationen där både medarbetare och brukare saknar en fast grund att utgå från.

Den allians som byggts upp i det direktstödande arbetet blir tidsbegränsad och ofta påtagligt kort. Det går sällan för den anställda att ge några utfästelser om att finnas till hands nästa år eller så länge du som brukare behöver stöd, varken som enskilt projekt eller i sin roll som direktstödande person i ett projekt. För brukare läggs ofta upplevelser av att delta i olika temporära projekt till en erfarenhetsbank där erfarenheterna liknar varandra för att till sist bilda en klangbotten av misstro.

Det vanliga mönstret är att gå in med höga förhoppningar i ett nytt projekt, för att i takt med att projekttiden lider sänka dessa förhoppningar och i efterhand se på tiden i projektet som ännu en besvikelse.

3. Det tätta samarbetet mellan stat och civilsamhälle

Den tredje risken vi vill flagga för rör på ett till synes paradoxalt vis risken för en alltför god samverkan mellan civilsamhälle och stat. Tätt samarbete mellan organisationer är ofta något eftersträvsvärt i tider där samverkan är ett honnörssord i såväl managementlitteratur, mycket forskningsbaserad organisationsteori och i politisk retorik om hur samhället bör ordnas. Allt har emellertid två sidor och baksidan av samverkansmodeller är att styrkeförhållandena sällan är jämlika. I de fall då staten stöttar verksamheter drivna av civilsamhällets organisationer, kanske både genom att ge dem mandat att utföra vissa uppgifter och genom pekuniära medel, finns risken att den nära kopplingen suddar ut den idéburna organisationens särprägel i den aktuella verksamheten. Medvetet eller omedvetet neutraliseras det som var den särskilda organisationens värdegrund och efter en tid bedriver den civilsamhälleliga organisationen ett projekt som liknar vilken statlig eller kommunal verksamhet som helst. Det unika har fått ge vika. Inom forskningen talas om ”kooptring” när en maktkritisk rörelse bakbinds och oskadliggörs av den etablerade makten. Koopteringen kan ta sig uttryck genom att ekonomiska bidrag knyts till lojalitet, statliga medel utbetalas till en ideell organisation och i gengäld förväntas organisationen anpassa sig efter den statliga politiken.

Vår förhoppning är att ovanstående reflektioner kan bidra till fortsatt diskussion om hur vi bör organisera samhället och om förhållandet mellan ideella och statliga organisationer.

SARA HULTQVIST, LEKTOR I SOCIALT ARBETE. VERKSAM VID INST. FÖR SOCIALT ARBETE, GÖTEBORGS UNIVERSITET

Debatten om en Nordisk Union

Borde Norden egentligen enas i en politisk union? Det är en fråga som dykt upp några gånger under historiens lopp. Under andra världskriget uppkom en livlig debatt om Nordens framtid.

När det andra världskriget bröt ut 1939 accentuerades ännu en gång behovet av humanitärt samarbete i Norden. De nordiska länderna behövde verkligen varandras hjälp i en svår tid. Föreningarna Norden spelade en viktig roll för det nordiska hjälparbetet under åren 1939-45. Svenska Norge-hjälpen och stödet till finska krigsbarn är några exempel på hjälpsatser under kriget.

Under krigsåren uppkom också – återigen – en diskussion om för- och nackdelar med en nordisk union. Debatten inleddes med boken Nordens förenta stater (1942). Boken är speciellt intressant därför att en av författarna, Anders Örne, var styrelseledamot i Föreningen Norden. År 1943 blev han dessutom föreningens vice ordförande. Han var också aktiv inom konsumentkooperationen. De två andra författarna hette Karl Petander och Willy Kleen. Petander var rektor på Jakobsbergs folkhögskola, en skola för Kooperation och samhällskunskap. Kleen var militär och överste, men hade också arbetat på tidningen Nya Dagligt Allehanda.

FÖRFATTARNAS TES var att de omgivande stormakternas aggressiva expansion alltid hotat de nordiska småstaternas existens. Dessa stormakters strävan efter världsherravälde drevs, enligt författarna, av en "träng, ensidig och effekt-betonad nationalism". Om Norden varit en union hade det avskräckt potentiella angripare och krigets olyckor hade kunnat undvikas var tesen. Författarna trodde även att en nordisk union skulle innebära ekono-

miska, politiska och kulturella fördelar. Enligt författarna hade de nordiska samhällena mycket gemensamt:

"De nordiska samhällena och staterna ha under sin flertusenåriga tillvaro på ett märkeligt sätt obrutet bevarat och fortbildat ett ursprungligt i Norden framvuxet frihetsmedvetande"

Boken gick igenom tidigare försök att få till stånd nordisk enhet. Kalmarunionen var ju ett exempel på en nordisk union under medeltiden. Men den upplöstes då svenskarna inte ville gå miste om sitt frihetsarv, hävdade författarna. Även den svensk-norska unionens historia och stötestenar togs upp.

Skriften Nordens förenta stater ledde till att ett flertal andra publikationer på samma tema gavs ut. Frågan om en nordisk förbundsstat debatterades som livligast under åren 1942-44. Men tankegångarna hade även uttryckts under krigets tidiga skede. Alva och Gunnar Myrdal skrev till exempel 1941 i sin bok Kontakt med Amerika att: "Det sista årets erfarenhet har, synes det oss, klart visat den försvarspolitiska nödvändigheten av Nordens enade till ett unionsrike". Tanken på ett enat Norden hade också uppkommit ännu tidigare i det förflutna, speciellt under utrikespolitiskt och militärt kritiska lägen, inte minst vid 1800-talets dansk-tyska konflikter.

Det var inte endast i Sverige som frågan om en nordisk förbundsstat debatterades. Även i Danmark fördes en debatt – även om landet då var ockuperat. Vissa kretsar i Finland förordade också ett "Nordens förenta stater" som ett komplement till ett framtida internationellt folkförbund – det FN som skulle komma efter kriget. De som propagerade för en nordisk regional sammanslutning ansåg inte att sådan stod i motsättning till en framtida internationell rättsordning. De flesta som förespråkade ett enat

Det nordiska kungamötet i Stockholm 1939.
FOTO: SVENSK FILMINDUSTRI

Norden uppfattade det i grunden som en fredsfråga.

Norge var som bekant också ockuperat av Tyskland. Men där fanns inga möjligheter till offentlig debatt över huvud taget. Föreningen Nordens verksamhet låg också nere i Norge under åren 1941-45 på grund av de tyska försöken att nazifiera den. Men det kom norska flyktingar till Sverige som menade att en framtida norsk orientering mot västmakterna var viktigare än det nordiska samarbetet.

Under krigets gång kom alltså såväl Norge som i viss mån Danmark att orientera sig mot väst. Det var något som talade mot tanken på en nordisk förbundsstat. Många tänkte sig att Norden vid bildande av en nordisk förbundsstat skulle förbli en neutral region medan andra menade att den borde söka anknytning västerut. I Sovjet såg man inte med

blida ögon på framtida blockbildningar. Sådana kunde ju tänkas ha sin spets riktad åt ett visst håll.

Den svenska Föreningen Norden var opolitisk. Men det hindrade inte att enskilda personer som den tidigare nämnde Anders Örne och inte minst Föreningens ordförande Torsten Nothin offentlig uttalade sin anslutning till tanken på ett enat Norden.

Mer betänksam var publicisten Herbert Tingsten. Han fick i uppdrag av Föreningen Norden att skriva en översikt över debatten. Men hans inlägg Debatten om nordisk enhet (1943) blev så pass kritiskt att Föreningen Nordens publikationsnämnd i förordet betonade att den inte kunde instämma i de mest kritiska synpunkterna. Han trodde inte att ett enat Norden skulle ha avvärjt anfällen under andra världskriget. Istället trodde

han att resultatet kunde ha blivit att även Sverige ockuperats. Han menade också att debatten bottnade i en känsla av skuld från svenskarnas sida. De hade ju sluppit krigets hemskheter. Drömmen om ett framtida Norden fick ersätta handlingar i nuet var hans tes.

MEN DEBATTEN om en nordisk union fortsatte alltså att rasa. Men efter 1944 tycks debatten om ett Nordens Förenta Stater ha ebbat ut. Förmodligen var det för att den näraliggande och måhända mer realistiska efterkrigsplaneringen prioriterades högre. De som hade stora förhoppningar om Norden – t ex Samfundet Nordens Frihet – fick besviket ge upp tanken på nordisk enighet. För Samfundet Nordens Frihet var den svenska regeringens passivitet en stor besvikelse. För många ersattes engagemanget för

ett enat Norden av ett engagemang för Europa (och för Förenta Nationerna).

För den som fortfarande hoppas på ett enat Norden kan idéhistorikern Tora Byströms ord anföras:

”Idag anser vi ett enat Norden vara en utopisk tanke. Ett enat Europa tedde sig under andra världskriget ännu mer utopiskt, men ibland förverkligas även de mest avlägsna utopier”.

Men vi kan kanske också ställa frågan annorlunda. Vad som har ingått i begreppet ”Norden” har varierat under tidernas gång. Samtidigt har regionen påverkats av olika kulturer under olika tider. Var går egentligen gränsen för det nordiska?

LEIF JACOBSSON, TAM-ARKIV, REDAKTÖR 9-5

Lästips: Artikel av Tora Byström: Nordens förenta stater: Debatten under andra världskriget om en nordisk union.

FOTO: INGEGERD SUNDLÖFMOSTPHOTOS

Ge Norden en egen Pride 2019

Det är på tiden att Norden får en egen Pride och visst skulle det passa utmärkt i samband med Föreningen Nordens 100-årsjubileum 2019.

En Nordic Pride skulle bli ett spännande inslag i den flora av stora och små HBTQ-Pride-firanden runt om på jorden. Baltic Pride, Euro Pride och World Pride är redan några hos oss kända som omfattar flera länder.

Ännu är knappast begreppet Norden nämnt i några Pride-sammanhang och HBTQ-föreningar finns knappt bland de olika Föreningen Nordens medlemmar, tyvärr.

Idag är kunskapen om vad kulturarbetare, aktivister och förkämpar för mänskliga rättigheter utträttar i våra grannländer obetydlig.

Vi anser att det är hög tid att Föreningen Norden passar på tillfället att under sitt hundraårsjubileum med stolthet lägger till en Nordic Pride till listan av alla händelser under året. Men att det också blir en händelse som också lever vidare år från år. Låt oss börja med att sammanföra åtminstone en representant

Viking-age same-sex golden emblems.

från varje nordiskt land och Grönland, Färöarna och Åland för att organisera Pride-firandet till den för året utsedda staden.

Gruppen kan också samla material om de stora bidrag som HBTQ-personer gett till var och ett av sina hemländers historia och kultur. Det är viktig kunskap inte bara för dagens HBTQ-aktivister utan även för allmänheten i stort.

Hur många nordbor känner till exempel till att samtliga våra länder - och regioner - idag godkänner äktenskap eller partnerskap för par personer av samma kön?

Det är ett strålande exempel för en värld där fortfarande idag hälften av

länderna förbjuder att homosexualitet levs ut, i ett dussin länder kan man även dömas till döden. I grannländer som Ryssland är det även förbjudet att informera i homosexuella frågor. Det kallas "homo propaganda", vilket i sin tur uppmuntrar öppet våld mot homosexuella. Ett aktuellt exempel på hur utsatta HBTQ-personer är i vår närhet är den omfattande homofoba kampanj som försöker stoppa Baltic Pride i Vilnius 2019.

I fjol medverkade flera nordiska riksdagsmän, representerande Nordiska Rådet på diskussioner under Tupilaks tredje Nordiska Regnbågs Historia och Kulturmånad möte i Oslo. Vi hoppas på samma goda deltagande vid tupilak-evenemang samtidigt som Nordiska Rådet möts i Stockholm i 2019.

En särskild Nordic Pride blir en stark signal som berättar om att mänskliga rättigheter gäller alla människor i Norden. Regnbågsflaggan skulle också vara ett välkommet tillägg till de andra nordiska fanorna.

BILL SCHILLER, SEKRETARIATET FÖR TUPILAK (NORDISK FÖRENING FÖR KULTURARBETARE) OCH ILGCN (INTERNATIONELLT NÄTVERK FÖR KULTURARBETARE)

FÖRENINGEN NORDEN

100 ÅR!

1919-2019

100 ÅR
FÖRENINGEN
NORDEN

start

BO ANDERSSON
Chefredaktör,
Generalsekreterare
Föreningen Norden

VÄLKOMMEN TILL JUBILEUMSBILAGAN OM FÖRENINGEN NORDEN UNDER 100 ÅR

VI BERÄTTAR KORT om vår historia och så har vi intervjuer med partier och organisationer. Med detta som grund tar vi avstamp i årets firande och i vårt framtidsarbete.

VILL DU FÖRDJUPA dig kan du finna fler historiska artiklar på Tjänstemannarkivets hemsida, TAM, under Norden.

VILL DU LÄSA om Norges nordiska historia kommer en bok ut till sommaren. Föreningen Norden har publicerat en skrift om Sverige-Danmark som du kan hitta på föreningens hemsida. En skrift kommer ut om tio initiativ från föreningen Norden, under hundra år. Och en bok om Norden och demokratin kommer ut hösten 2019. För att nämna några publikationer.

OM DU VILL kan du använda denna bilaga på möten, seminarier, i studiecirkelar, kurser eller i undervisning. Den finns att ladda ned på föreningens hemsida.

VI HOPPAS du eller ni tillsammans kommer ha en god läsoplevelse och användning av bilagan. Tack till Letterstedtska föreningen för stödet så att detta jubileumsnummer kunde ges ut i utökad upplaga.

AKTIVITER 2019

- **23 mars** – Nordens dag med firande i Stockholm • **26 mars** – Jubileumsgala Norge • **15 april** – Seminarium och galamiddag i Köpenhamn • **9 maj** – Europadagen • **6 juni** – Sveriges nationaldag • **30 juni-7 juli** – Almedalen • **september** – Förbundsmöte i Föreningarna Nordens Förbund med boksläpp om "Föreningarna Nordens betydelse för folkstyret" • **26-29 september** – Bokmässan Göteborg • **29-31 oktober** – Nordiska rådets session • **11-17 november** – Nordisk litteraturvecka

100 ÅR
FÖRENINGEN
NORDEN

Historien

FÖRENINGARNA NORDEN 100 ÅR (1919–2019)

FRÅN ELITISTISK SKANDINAVISM TILL FOLKLIIG NORDISM

Det hävdas ofta att det nordiska samarbetet är unikt för att det växer underifrån och inte, i motsats till exempelvis EU, dikteras ovanifrån. Samarbetet står på bred folklig bas. Förvisso, men från början var den kulturella skandinavismen, som småningom utvecklades till dagens nordism, en dröm för den tidens samhällselit.

Under mitten av 1800-talet var intresset för skandinaviskt samarbete stort i olika kretsar i Danmark, Norge och Sverige. Ibland talas det smått ironiskt om ”punschskandinavismen” med hänvisning till akademiska kretsar som vurmade för en union mellan de tre skandinaviska länderna.

Skandinavismens kulturella innehåll var nationalitetstanken med det språkliga släktskapet som sammanbindande länk. Unionstanken skulle växa fram genom aktivt folkbildningsarbete.

Den skandinaviska enhetstanken förfäktades framför allt av elitgrupper i de tre skandinaviska länderna såsom militärer, näringslivsfolk och akademiker. Skandinavismen var inte en folkrörelse, utan ett elitprojekt, som man skulle säga idag.

Danmarks ödesdigra nederlag mot Preussen 1864 innebar ett bakslag även för den skandinaviska tanken. Varken Norge eller Sverige ställde upp för Danmark. I praktiken innebar det slutet på det skandinavistiska projektet.

Under slutet av 1800-talet bildades en hel den skandinaviska eller nordiska föreningar och olika grupper organiserade sig över landgränserna. Först ut var juristerna som höll sitt nordiska möte 1872 och den första nordiska arbetarkongressen hölls 1886.

I början av 1900-talet förespråkade danska och svenska eldsjälarna en nord-

Svenska, norska och danska namnutbytesdelegationerna 1917-1919 Delegerandemöte i Stockholm.

isk förbundsstat med Göteborg som huvudstad och idén om en gemensam Föreningen Norden för alla tre länder väcktes.

FÖRSTA VÄRLDSKRIGET EN VÄNDPUNKT

Första världskriget utgjorde en vändpunkt i de skandinaviska kontakterna. Kriget hotade inte bara ländernas neutralitet, utan också varuförsörjningen. Intresset för samarbetet ökade när kulturfolk, näringslivet och politikerna gjorde gemensam sak. Samma tider lösgjorde sig Finland från Ryssland och Norden fick ytterligare en självständig stat.

I de tre skandinaviska länderna tillsattes kommittéer med sikte på föreningsbildning, men småningom blev det uppenbart att det inte fanns underlag för att grunda en gemensam förening. Resultatet blev att det i 1919 bildades Föreningen Norden i Danmark, Norge och Sverige. Största skepsisen till en gemensam Föreningen Norden förekom i Norge där eliten var rädd för att ett alltför tätt samarbete med Sverige

skulle försvaga den nyvunna norska självständigheten.

Den svenska föreningen Norden grundades den 1 mars i Läkersällskapets lokaler i Stockholm, den norska den 2 april på Nobelinstitutet i Oslo och den danska den 15 april i Teknologisk Institut i Köpenhamn.

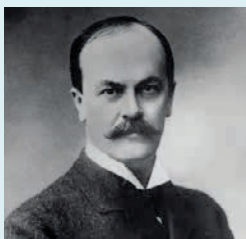
Tre år senare, 1922, bildades Norrøna Félagid i Island och 1924 grundades föreningen Norden i Finland (Pohjola-Norden).

Till en början fanns ett starkt intresse för utvidgat ekonomiskt samarbete och inte minst lagstiftningssamarbete för att underlätta utbyte av varor, tjänster och människor mellan den nordiska länderna. Den viktigaste verksamhetsformen var dock upplysningsarbetet med kulturella förtecken.

Efter att Färöarna erhållit självstyrelse 1948 grundades Norrøna Félagid i Tórshavn 1951, medan Föreningen Norden på Åland konstituerades i Mariehamn 1970.

Precis som när det gällde den kulturella skandinavismen på 1800-talet var det samhällets högre skikt bestående

Några ordföranden i Föreningen Norden

Louis De Geer – den förste ordföranden.
Ordförande: 1919 - 1924

Conrad Carleson – ordförande under ett år.
Ordförande: 1924 - 1925

Karl Axel Fryxell – en tidig ordförande.
Ordförande: 1925 - 1928

Gabriel Thulin
Ordförande: 1929 - 1937

Torsten Nothin – Ordföranden som ändrade inriktning
Ordförande: 1938 - 1945

av politiker, ämbetsmän, akademiker och näringslivsrepresentanter som drev på tanken om Föreningen Norden i alla tre skandinaviska länder. Efter tio års verksamhet hade de tre föreningarna cirka 5000 medlemmar och de flesta tillhörde den kulturella eller ekonomiska eliten. Ytterligare tio år senare hade medlemsantalet fördubblats och småningom spred sig intresset till bredare folklager.

HÅRT PRESSADE FÖRENINGAR UNDER ANDRA VÄRLDSKRIGET

Andra världskriget satte det nordiska samarbetet på prov och föreningarna Norden var ställvis hårt pressade. I Norge lades verksamheten på is eftersom nazisterna förföljde styrelsemedlemmar. I Danmark ökade uppslutningen som reaktion på den tyska ockupationen och även i Island noteras en ökning i medlemsantalet som följd av stark uppslutning kring den nordiska tanken. I Finland sågs det nordiska engagemanget som en klar markering mot vapenbrödrskapet med nazi-Tyskland.

Situationen var minst sagt delikat – Finland gjorde gemensam sak med Tyskland som ockuperade Danmark och Norge, medan svensk neutralitet tillät stöd till det krigförande Finland och Tyskland att använda svenskt territorium för transporter.

Den stora medlemstillströmningen till Föreningarna Norden kom igång efter andra världskriget. Behovet av att känna nordisk samhörighet var stort och det var förhållandevis lätt för föreningarna och få med nya medlemmar i verksamheten. I början av 1960-talet hade det sammanlagda medlemsantalet stigit till över 100 000 personer. Medlemsunderlaget hade breddats inte minst tack vare att arbetarrörelsen, kanske främst i Danmark, hade anammat idén om den nordiska gemenskapen.

Decennierna efter kriget präglades av stor aktivitet. Folkbildningen förverkligades genom föreläsningverksamhet, studiecirklar, publikationsverksamhet och inte minst kontakten till skolorna. För att väcka intresset för den nordiska gemenskapen satsades stora resurser på lärare och elever.

DET OFFICIELLA NORDISKA SAMARBETET TAR FORM

Efter kriget kom också det officiella nordiska samarbetet igång. 1946 tog undervisningsministrarna initiativ till en nordisk kulturkommission vars syfte var att främja kultursamarbetet mellan länderna.

Efter kriget upplevdes det motiverat att formalisera ett parlamentariskt samarbete och på Nordiska Interparlamentariska Förbundets möte i augusti 1951 tog den danska statsministern Hans Hedtoft upp initiativet igen. Nordiska rådet grundades 1952 och höll sin första session 1953, men utan finskt deltagande eftersom Finland av hänsyn till Sovjetunionen valde att ställa sig utanför. Finland kom med 1956.

I och med grundandet av Nordiska rådet försvagades Föreningarna Nordens position, framför allt när det gäller den politiska biten. Debatten flyttade över till Nordiska rådet.

Regeringarna fick sitt formaliserade samarbete när Nordiska ministerrådet grundades (NMR) 1971, efter att planerna på en nordisk tullunion havererat. Kulturkommissionen blev till ett sekretariat och från och med 1967 Nordisk kulturfond. Till en början var institutionerna spridda i Norden (Nordiska rådet i Stockholm, ministerrådet i Oslo och kultursekretariatet i Köpenhamn) Sedan början av 1990-talet har alla tre sina sekretariat i Köpenhamn.

FNF GRUNDAS 1965

Samarbetet mellan de nationella Nordenföreningarna hade pågått sedan starten i olika former. Bland annat ordnades så kallade delegerademöte där föreningarnas representanter rapporterade om respektive förenings verksamhet och planerade framtida samarbetsprojekt. Det fanns nämnder för olika ärenden och en lång rad initiativ hade tagits gemensamt under årens lopp.

Grundandet av Föreningarnas Nordens Förbund (FNF) innebär därför ingen dramatisk ändring i samarbetet, utan dikterades mer av behovet av att formalisera samarbetet. På det grundande mötet i Reykjavik 1965 slogs fast att FNF skulle fungera som ett rådgivande organ och samtidigt fungera som föreningarnas ansikte utåt.

Följande år antogs ett handlingsprogram på mötet i Drammen och här drogs riktlinjerna upp för framtida samarbete inom områdena ekonomisk politik, trafikpolitik, regionalplanering, socialpolitik, medborgarrätt, gemensam lagstiftning, kultursamarbete och samarbete utanför Norden. Föreningarna Norden hade nu utvecklats till medlemsorganisationer och riktade sin verksamhet dels till de egna medlemmarna och dels till nordiska samarbetsorgan och nationella beslutsfattare. Ju fler medlemmar och aktivare förening, desto större samhällelig betydelse och desto större

Vänortssesor till Roskilde 1976, Föreningen Norden, Linköpingsavdelningen.

orsak för beslutsfattarna att lyssna på föreningarna.

FNF fick till en början inget eget fristående sekretariat utan förbundets ärenden sköttes enligt rotationsprincipen. 1977 inrättades ett fristående kansli i Stockholm.

I slutet av 1990-talet flyttades FNF:s kansli från Oslo till Malmö och 2012 till Köpenhamn. Därmed har alla centrala nordiska samsamarbetsorgan (NR, NMR, Kulturfonden och FNF) sitt säte i den danska huvudstaden. I relation till de officiella samsamarbetsorganen har FNF genom åren haft rollen som opinionsbildande, informera och idégivande. Många är de initiativ som via FNF:s försorg fått praktisk uppföljning via de officiella organen.

Förutom att vara länken mellan Föreningarna Norden och det officiella nordiska samsamarbetet och en påverkanskanal är FNF i dag också ett projektkontor som administrerar flera stora projekt och program finansierade av bland annat ministerrådet. Nordjobb är med sina 30 verksamhetsår det äldsta programmet. Dessutom administrerar Föreningarna Norden Nordiska litteraturveckan och inlärningsportalen Norden i Skolan.

NORDJOBBS I TRE DECENNIER

Nordjobb startade 1985 på initiativ av "Den nordiska ekonomiska samsamarbetsgruppen". Gruppens uppgift var att se över det ekonomiska samsamarbetet inom Norden, föreslå olika åtgärder för att stimulera till ökad tillväxt och främja

investeringar över gränserna.

Årligen erbjuds cirka 1000 ungdomar i åldern 18-28 år sommarjobb, bostad och kultur- och fritidsprogram runt om i Norden.

SKOLSAMARBETET I FOKUS

Redan från starten hörde skolfrågorna till föreningarnas viktigaste uppgifter och samsamarbetet med skolor och lärarföreningar prioriterades högt. Det bildades skolnämnder i alla föreningar. De första nordiska skolungdomsmötena arrangerades på 1920-talet och småningom utvecklades program för utväxling av skolklasser. Under efterkrigstidens första decennier var det en synnerligen populär verksamhetsform. Detsamma gällde lärarstipendier till andra nordiska länder.

Med tilltagande internationalisering har utväxlingen av skolklasser och lärarutbytet, i likhet med vänortssamarbetet, krympt. Men å andra sidan erbjuder den nya tekniken goda förutsättningar att hålla kontakt och utbyta erfarenheter.

Idag heter Föreningarna Nordens stora skolsatsning Norden i skolan www.nordeniskolen.org. NiS, som administreras av FNF, är en gratis inlärningsportal som ger lärare och elever i hela Norden nya möjligheter att arbeta med språk i Norden, kultur, natur och miljö. Portalen riktar sig till elever och lärare i grundskolan och gymnasiet. 2011 fick Norden i skolan de nordiska samsamarbetsministrarnas pris för ett koncept som stärker förstå-

elsen av nordiska grannspråk.

Per 2018 har Norden i skolan närmare 15 000 registrerade lärare som användare och dagligen används portalen av över 200 skolklasser.

Det senaste inslaget i Norden i skolan-portalerna är satsningen på en nordisk filmportal som erbjuder nordiska kort- och dokumentärfilmer textade till grannspråken. En annan populär aktivitet är "skolechat" som innebär att elever kan kommunicera med varandra så att säga on-line.

LITTERATUREN SOM BÄRANDE KULTURFORM

Kultursamarbetet har varit av avgörande betydelse sedan Föreningarna Norden grundades och i synnerhet litteraturen har haft en framträdande plats. Nordiska biblioteksveckan, som numera heter Nordiska litteraturveckan, är Nordens (och Baltikumens) största högläsningsevenemang. Det genomförs varje år i november. Nordiska biblioteksveckan innebär högläsning ur samma nordiska litteratur samma vecka i alla nordiska och baltiska länder. 2018 registrerade sig över 2 500 institutioner på hemsidan www.nordisklitteratur.org. Då deltog skolor, bibliotek och skolbibliotek i Kura Gryning (högläsning för barn och unga om morgonen) och bibliotek och andra kulturinstitutioner i Kura Skymning (högläsning för vuxna om kvällen).

VÄNORTSSAMARBETETS BETYDELSE

Vänortssamarbetet hade kommit igång strax före kriget då danska Thisted och svenska Uddevalla 1939 inledde samsamarbete och föreningen i Uddevalla gjorde ett besök till sin danska vänort. Verksamheten expanderade snabbt.

Under decennierna efter kriget var vänortssamarbetet synnerligen viktigt för många lokalföreningar. Besöken till vänorterna runt om i Norden skapade vänskapsband för livet och ökade insikten i andra nordbors vardag. Den äldre generationen bland Föreningen Nordens medlemmar efterlyser en återkoppling till det gamla vänortsnätverket som kommunsammanslagningar och försämrade ekonomi suddat ut. Yngre generationer har andra prioriteringar. På frågan om huruvida vänortssamarbetet kunde återuppträda i någon annan form, svarar ungdoms-

Några ordföranden i Föreningen Norden forts

Axel Gjörës – den förste efterkrigsordföranden
Ordförande: 1945 - 1957

Bengt Göransson.
Ordförande: 2001 - 2006

Kristina Persson – den förste kvinnliga ordföranden.
Ordförande: 2007 - 2012

Sinikka Bohlin
Ordförande: 2012 - 2018

Berit Andnor Bylund –
nuvarande ordförande
Ordförande: 2018 -

organisationerna att boningsorten inte längre har relevans när det gäller att skapa och odla nordiska kontakter. Utväxlingen av erfarenheter sker via andra kanaler.

I sådana fall där kommunsammanslagningar resulterat i att de gamla kontakterna inte längre odlas eller där kommunen av ekonomiska skäl inte längre anser det värt att fortsätta med vänortssamarbete kan den lokala föreningen Norden på eget initiativ försöka hålla liv i vänortssamarbetet om än i mindre skala.

PUBLIKATIONSVERKSAMHET

Publikationsverksamhet har varit och är en central del av Föreningarna Nordens aktivitet. 1969 slogs de nationella medlemsbladen ihop till den gemensamma tidskriften Vi i Norden som till en början utgavs av den norska föreningen. 1977 övertog FNF:s förbundssekreterare Åke Landqvist redigeringen av tidskriften som var ett utmärkt instrument för att sprida nordisk kunskap och ställa reformkrav inför en bredare krets. I slutet var upplagan uppe i 100 000 exemplar. I tidskriften ingick temabilagor om bland annat Nordsatprojektet, energikrisen, kultursamarbetet och Nordiska Investeringsbanken.

Ett annat forum för samhällsdebatt var utgivningen av årsböcker om övergripande nordiska frågor. Under Åke Landqvist ledning utgav FNF i slutet av 1970-talet böckerna Energi i Norden, Barnens miljö i Norden och Nordsånger. FNF fick också ansvaret för Nordiska rådets 25-årsjubileumsskrift.

Föreningen Norden i Sverige har i flera decennier årligen gett ut en officiell årsbok. Publikationen är uppskattad och får spridning utanför Sverige. Bland de senaste årsböckerna kan noteras Nöd och lust - Sverige och Finland i samtid och framtid (2009), Härlig är Norden (2013), Drottning Margaretas historia (2015) och Våljarnas hämnd - Populism och nationalism i Norden (2016).

Idag håller sig föreningarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige med medlemstidningar som utkommer 3-4 gånger i året i pappersform och som också finns i digital form.

MEDLEMSANTALET MINSKAR

Medlemsantalet steg under hela efterkrigstiden fram till början av 1990-talet då Föreningarnas Nordens sammanlagda medlemsantal var över 110 000. De senaste tjugo åren har medlemsantalet

minskat drastiskt, ett fenomen som gäller för de flesta medborgarorganisationer. 2018 var antalet medlemmar nere på 40 000 personer.

Rekryteringen av nya medlemmar var inte lätt när samhällsdebatten i stort sett bara handlade om Europa och väldigt litet om nordiska lösningar och nordisk gemenskap. Det tog några år innan både beslutsfattare och opinionsbildare insåg att det inte förelåg någon motsättning mellan det nordiska och det europeiska. I takt med att EU-medlemskapet blev vardagsmat för Finland och Sverige samtidigt som den europeiska integrationen gått på kryckor har värdet av nordisk gemenskap igen lyfts fram.

FRAMTIDEN

När det regionala samarbetets betydelse ökar är det inte mer än naturligt att fem nordiska länder med mycket gemensamt intensifierar samarbetet. Det är just det som Föreningarna Norden efterlyser på alla samhällsområden.

Föreningarna Nordens betydelse för demokratiutvecklingen i de nordiska samhällena ska inte underskattas och fokus borde också framöver ligga på att stärka folkväldet. Genom föreningsliv utbildas medborgare i demokratiska färdigheter och det är synnerligen viktigt att den traditionen förs vidare.

En av de livligaste Norden-debatterna på senare år har handlat om Förbundsstaten Norden som presenterades 2009 i debattartikel i Dagens Nyheter av Gunnar Wetterberg och som Wetterberg valde att kalla det för en realistisk utopi. Reaktionserna var positiva och han fick uppdrag av Nordiska rådet att skriva pamfletten Förbundsstaten Norden, som diskuterats flitigt. En av Wetterbergs argument är att ett förenat Norden skulle höra till världens tio-tolv största ekonomier.

Föreningarna Norden i Norge och Sverige har ställt sig positiva till tanken på en förbundsstat, medan föreningarna i Danmark och Finland intagit en mer avvaktande inställning. Hur som helst har tanken väckt debatt och stort intresse inte minst bland ungdomen.

I relation till de officiella nordiska arbetsorganen är Föreningarna Nordens uppgift även i framtiden att vara opinionsbildande, informerande och idégivande.

HENRIK WILÉN

Texten finns i en längre version på FNF:s hemsida:
<https://www.fnfnorden.org/foreningarna-norden-100-ar>

Föreningen Norden idag

TEXTER: HÅKAN SÖDERBERG OCH STEN FELDRICH

Föreningen Norden fyller 100 år. En förening som startade när första världskriget kastade sin skugga över de nordiska länderna och behovet av att hjälpa och stödja varandra blev nödvändig. Av nödvändigheten blev en dygd och nu 100 år senare lever det nordiska samarbetet i högre grad än någonsin och blicken är dessutom starkt riktad mot framtiden. I det samarbetet är Föreningen Norden ett ständigt nav.

Eller så är det som Britt Bohlin, rådsdirektör

i Nordiska rådet uttrycker saken "Föreningen Norden är vår folkrörelse, vi ansvarar för det parlamentariska."

På de följande sidorna har vi talat med samtliga riksdagspartier, ett antal föreningar och organisationer om allt det arbetet som pågår och planeras. Vi börjar med Ann Linde, ny minister för nordiska frågor sedan den nye regeringen tillblivelse i januari. Som ser fram emot sitt jobb och inte minst möjligheter att få samarbeta med Föreningen Norden.

"VIND I SEGLEN FÖR NORDISKT SAMARBETE"

– Föreningen Norden är vår folkrörelse, vi ansvarar för det parlamentariska.

Så uttrycker sig Britt Bohlin, rådsdirektör för Nordiska rådet, om 100-årsjubilearen.

2019 är också året där Sverige innehar ordförandeskapet i Nordiska rådet. Ett år att se fram emot eftersom det nordiska samarbetet har god vind i seglen enligt Britt Bohlin.

– Jag skulle nog vilja påstå att nordiska samarbetet fått en renässans. Vi står inför en rad viktiga utmaningar, inte minst klimatfrågan och där kan Norden bidra med mycket.

DE SVÅRIGHETER som EU-länderna har, med Brexit för Storbritannien och medlemsländer som Ungern och Polen där bland annat mediefriheten ifrågasätts och hotas är sådant som också kan stärka Norden.

– Det finns utmaningar men jag tror att Norden kan ses som en trygghet

FOTO: LÄNSSTYRELSEN I JÄMTLAND

hamn. Vi ser också ett stort intresse från andra länder att samarbeta med oss. De baltiska länderna har vi mycket samarbete med sedan tidigare, men exempelvis så besökte Storbritanniens premiärminister Theresa May vår senaste session.

Även i Norden finns en del motsättningar. Inom nationerna och kanske i viss mån emellan dem också?

– Visst finns det olika uppfattningar, vi kan inte tycka exakt lika i alla

politiska debatter. Men vi har en stark gemensam värderingsgrund. Forskning visar också att det som är utmärkande för nordbor i stor utsträckning är tillit, att arbetsmarknaden, sjukvården och så vidare fungerar som det ska utan mutkultur, säger hon.

HON ÅTERKOMMER också till Föreningen Nordens betydelse för det nordiska samarbetet.

– Det har kommit många goda idéer från Föreningen Nordens medlemmar som vi är mycket glada och tacksamma för. Vi ser det som vår folkrörelse, säger hon.

Britt Bohlin ser fram emot Nordiska Rådets ordförandeår.

– Ja det blir ett spännande år. Vi kommer att lyfta att rösträtten fyller 100 år, jämlikhet och jämställdhet kommer att vara huvudfrågor, Vi hoppas också kunna ta bort ytterligare ett antal gränshinder, avslutar hon.

FOTO: KRISTIAN POHL/REGERINGSKANSLIET

RUTINERAD NORDENMINISTER SER FRAM EMOT SITT UPPDRAG

Ann Linde är ny svensk minister för nordiska frågor. Under sitt första år på jobbet hoppas hon få träffa representanter för Föreningen Norden i många olika sammanhang under jubileumsåret.

– Jag har mycket positiva erfarenheter av föreningens arbete och att fylla 100 år är verkligen något att gratulera till, säger hon.

Ann Linde blev den 19 januari ny utrikeshandelsminister i den nya regeringen som fyra månader efter valet äntligen kunde tillträda. Hon övertog därmed också ministerposten för nordiska frågor efter utrikesminister Margot Wallström.

Första resan för den nye ministern gick till Finland och Helsingfors.

– Det är naturligt att min första resa som minister med ansvar för nordiska frågor går till Finland. Det är en del av regeringens ambition att fortsätta våra länders starka bilaterala samarbete, säger Ann Linde.

Vilket förstärktes av att också statsminister Stefan Löfven samtidigt

besökte Finland för att träffa Finlands statsminister Juha Sipilä. Att en ny statsminister gör sin första resa till Finland är traditionsenligt. Så även om det tog lite tid så blev det Stefan Löfven som för andra gången fick göra sin första resa som statsminister till just Finland.

FÖRUTOM ATT delta i mötet mellan statsministrarna hade Ann Linde möten med utrikeshandels- och biståndsminister Anne-Marie Virolainen och kommunikationsminister Anne Berner.

– Det var mycket bra dagar. Eftersom jag jobbat med nordiska frågor tidigare så känns mycket välbekant

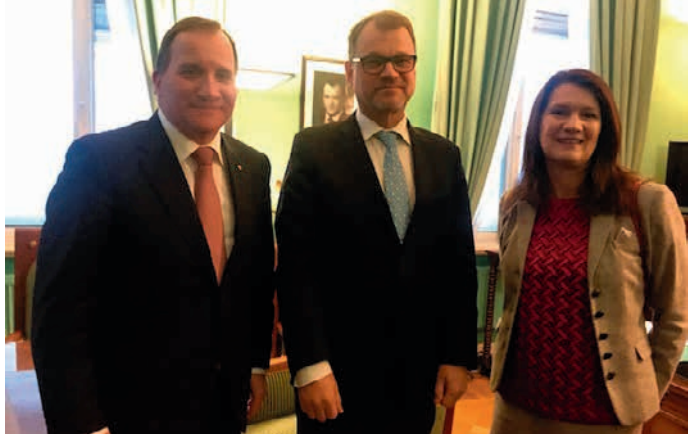
men en del av de aktuella sakfrågorna är nya också för mig.

Hennes bakgrund i nordiska frågor är gedigen. Hon har till och med arbetat åt en tidigare minister för nordiska frågor. Hon var politiskt sakkunnig när Mats Hellström var utrikeshandelsminister.

På senare år hon varit EU-minister och i det sammanhanget många gånger kommit i kontakt med det nordiska samarbetet.

Faktum är att hon på ett sätt var engagerad i nordiska frågor redan som barn.

– Jag är ju uppväxt i Helsingborg och min bror jobbade på färjan till

BILDER: JOANNA ABRAHAMSSON

Helsingör. När jag lyssnade på honom blev jag tidigt medveten om att det fanns gränshinder av olika slag, säger hon.

Just gränshinder är också något som engagerar henne mycket.

– Det finns en hel del sådana kvar. Vi har olika skattesystem och olika välfärdsmodeller och det ger en del utmaningar. Ändå tror jag att 2018 var ett av de mer framgångsrika åren hittills, 14 gränshinder raserades. Bland annat mer harmonisering kring byggregler och att nordiska körkort numera gäller också i Danmark. Samarbetet kring 5G är ett annat exempel där det nordiska samarbetet ger ett mervärde.

SMÅ OCH STORA steg på vägen och nu väntar ytterligare hårt arbete. Det finns ännu gränshinder att lägga ner.

– Vård på distans, e-recept, mobilitet och systemet för tågbiljetter är saker att jobba med. Ett samarbete för att bygga i trä med hållbar design är en annan.

Allt är inte frid och fröjd. I samtliga nordiska länder finns partier där samarbete kanske inte ligger allra högst upp på agendan.

– Det finns tyvärr i alla länder främlingsfientliga partier som aktivt motarbetar samarbete vare sig det

gäller Norden, EU eller globalt. Det är naturligtvis inte bra.

Ändå är hon inte orolig inför framtiden.

Det här är verkligen ett år att se fram emot och jag hoppas att få träffa Föreningen Norden vid många tillfällen under året.

– Nej, absolut inte. Under min vistelse i Finland träffade jag också Samak, arbetarrörelsens nordiska samarbetskommitté. Det är en livaktig och kraftfull organisation som funnits i 155 år och de kommer att finnas i 135 år till. Minst. Och det finns också ett stort engagemang för de nordiska frågorna från de politiska partierna i Sverige och de andra länderna. Så jag är inte orolig.

– Samtidigt är det viktigt att vi tar i de frågor där det faktiskt innebär ett mervärde med ett nordiskt samarbete.

Säger Ann Linde innan hon åker iväg till sitt nästa stopp på den nordiska resan. Till Island som är ordförande i det nordiska ministerrådet 2019.

I år väntar också en rad möten med

Nordiska Rådet där Sverige har ordförandeår.

– Det här är verkligen ett år att se fram emot och jag hoppas att få träffa Föreningen Norden vid många tillfällen under året, säger Ann Linde.

fakta

Ann Linde, 58 är utrikeshandelsminister och minister med ansvar för nordiska frågor sedan 21 januari 2019.

2016–2018 var hon EU- och handelsminister i regeringen Löfven. Tidigare har hon arbetat som statssekreterare hos inrikesminister Anders Ygeman på Justitiedepartementet, bland annat som departementssekreterare på Civildepartementet och som politiskt sakkunnig hos EU- och handelsminister Mats Hellström på Utrikesdepartementet och hos försvarsminister Björn von Sydow på Försvarsdepartementet. 2013–2014 var hon chef för den internationella avdelningen vid Europeiska socialdemokratiska partiet i Bryssel, en paraplyorganisation för alla socialdemokratiska partier i EU.

MÅNGA VINNARE NÄR SAMARBETET I NORDEN STÄRKS

Fördjupat samarbete i Norden ger stora fördelar inom många olika områden. Det står klart när Sveriges riksdagspartier ser på framtiden. Som en del av Föreningen Nordens jubileumstema **Nordens framtid** har Nordens Tidning bett representanter från riksdagens alla partier i Nordiska rådets delegation berätta vilka nordiska hjärtefrågor de brinner för.

KD: "Minska antalet gränshinder"

Kjell Arne Ottosson, Kristdemokraterna, riksdagsledamot och ledamot i Nordiska rådets svenska delegation:

För mig som representant för Kristdemokraterna i Nordiska rådet är det oerhört viktigt att rådet jobbar med frågor som faktiskt ska behandlas där. På min första session i Oslo i höstas upplevde jag att det var alldeles för mycket inrikespolitiska frågor som diskuterades. För oss kristdemokrater är subsidiaritetsprincipen oerhört viktig. Ärenden ska avhandlas på lägsta ändamålsenliga nivå. Köksbordsfrågor avgörs vid köksbordet.

UNDERLÄTTA UTBYTE

Vi ska agera i frågor där riksgränsen utgör ett hinder för den vanliga människans liv. Vi ska jobba för att underlätta utbyte mellan länderna, möjligheter till jobb och studier etc. Vidare ska vi som Norden stå som en enad kraft utåt i frågor där vi har en samsyn gentemot till exempel EU eller andra internationella organ. Samarbetet inom de nordiska länderna ger oss en större makt att påverka vår situation och den ska vi självfallet använda oss av.

Även om många gränshinder har monterats ner under åren har tyvärr andra tillkommit. Därför måste Nordiska rådet hela tiden vara vaksam mot dessa och verka för att arbeta bort dem i så stor grad som det går.

ARBETSGIVARE I KLÄM

Arbetspendlingen mellan våra nordiska länder är en tillgång och måste därför underlättas än mer. Tyvärr ser vi att arbetstagare råkar ut för tråkigheter bland annat på grund av att myndigheterna i de olika länderna inte har en fullt fungerande kommunikation mellan sig. Olika myndigheter ger olika besked och det blir den vanlige arbetstagaren som kommer i kläm. Inte minst märks detta vid sjukdom, arbetsskador etc. Vi bör också få till ett nytt nordiskt skatteavtal som ett led i att underlätta för arbetspendling.

Flera av dessa frågor finns redan inne i systemet men de måste drivas för att vi ska nå så långt som möjligt, för att underlätta livet för den vanlige nordbon.

V: "Klimatfrågan viktigast"

Lorena Delgado Varas, Vänsterpartiet, riksdagsledamot och ledamot i Nordiska rådets svenska delegation:

Klimatet är viktigaste frågan idag, och i det inryms också hur vi skapar ett samhälle som ekonomiskt kan hantera de förändringar som

måste bli till för att stoppa klimatkrisen.

Därför: I det nordiska samarbetet vill vi lyfta fram två frågor: Klimat och demokrati, men även ekonomisk jämlikhet.

KLIMAT OCH DEMOKRATI

Klimatet är en fråga som borde vara angelägen för alla, och genom att samarbeta i Norden så har vi större möjlighet att vara föregångare i detta. Därför lägger vi fram klimatpolitiska förslag för att föra upp frågan i våra länders agendor. Vi ställer också frågor till regeringar.

Demokrati, för att vi ser inskränkningar i människors rättigheter även i Norden, något vi vill värna. I ekonomisk jämlikhetsfrågan så driver vi till exempel frågan om skatteflykt.

STOPPA SKATTEFLYKTEN

Tyvärr når vi inte hela vägen fram med våra hjärtefrågor. Ibland saknas tillräcklig konsensus i synen på klimatkrisen. Sedan driver vi på arbetet kring skatteflykt, en otroligt viktig fråga. Vi ser idag att miljarder går i skatteflykt. Dessa pengar är våra gemensamma pengar som borde gå till att bygga ett bra samhälle i stället.

C: "Samarbete gör det lättare att leva i Norden"

Magnus Ek, Centerpartiet, riksdagsledamot och ledamot i Nordiska rådets svenska delegation:

De viktigaste frågorna för Norden är arbetet mot gränshinder, ett gemensamt miljö- och klimatarbete samt hur vi bygger säkerheten gemensamt.

Det nordiska samarbetet finns till för att göra Norden till en bättre plats att leva på, och vi blir starkare av att det går att röra sig, arbeta och bilda familj i alla de nordiska länderna. Tyvärr ser vi en trend av att det blir svårare, inte för att någon vill bygga hinder, men för att vi har tappat hänsynen till den nordiska gemenskapen. Bland annat i arbetet med vår nationella lagstiftning och i att implementera EU-direktiv. Det okritiska införandet av gränskontroller i Öresund, mitt i Norden, är ett exempel på detta. Vi har former för att lösa gränshinder, men måste bli bättre på att arbeta för att de inte införs.

ÖDESFRÅGOR

Miljö- och klimatfrågorna är ödesfrågor för vårt samhälle, och här kan Norden gemensamt stärka arbetet för att finna lösningar. Vi bör arbeta gemensamt för att värna våra delade havsmiljöer och sprida modeller för en stärkt bioekonomi och cirkulär ekonomi. Våra enskilda länder visar ett starkt ledarskap i det internationella klimatarbetet, men ledarskapet stärks om vi kan tala med en röst.

Vi delar också erfarenheten av att vara stabila demokratier i en alltmer osäker omvärld. Arktis och Östersjöområdet blir fokuspunkter i den utvecklingen. Vi samarbetar genom EU och Nato, men även bilateralt. Genom att utveckla vårt säkerhetsarbete, såväl militärt som civilt, uppnår vi mer än vad vi gör som enskilda länder. Framförallt kan vi utveckla våra skydd mot cyber- och hybridhot.

Allt det här fokuserar vi i Centerpartiet på i vårt arbete i Nordiska rådet.

STÄRK SAMARBETE

Det händer också glädjande saker i samarbetet. Rådets beslut att rekommendera länderna att utveckla funktioner likt den finländska nationella gränshinderskommittén kan vara en lösning för att stärka arbetet mot gränshinder på nationell nivå. Till höstens session kommer rådet att behandla rekommendationer för hur vi utvecklar samhällets säkerhet, i det arbetet företräder vi Mittengruppen. Miljö- och klimatarbetet får ett allt tydligare fokus i det gemensamma arbetet. Slutligen kan man säga att den största uppgiften för oss nordister är att lyfta vikten av nordiskt samarbete och integration i andra sammanhang och på alla politiska nivåer. Inte som en konkurrent till andra samarbeten eller politiska projekt, utan som en naturlig utveckling som alla inblandade tjänar på.

L: "Ökad jämställdhet driver tillväxt"

Arman Teimouri, Liberalerna, riksdagsledamot och ledamot i Nordiska rådets svenska delegation:

Jämställdhetsfrågor är viktiga, både för individen men även för att de driver tillväxt inom näringslivet. Dessutom finns en uttalad ambition under det svenska ordförandeskapsprogrammet i Nordiska rådet att uppnå en jämnare fördelning av makt och inflytande.

STÄRK INDIVIDEN

Inom ramen för mitt uppdrag inom nordiska rådet har vi lämnat in två medlemsförslag som skulle stärka individens rättigheter och samtidigt öka jämställdheten. Det ena medlemsförslaget uppmärksammar hedersförtrycket och lyfter behovet att fördjupa det nordiska samarbetet inom det hederspreventiva arbetet, ett förslag som jag författat tillsammans med Juno Blom (L). Om förslaget skulle få stöd i Nordiska rådet skulle det innebära ett stort framsteg för frågan eftersom det innehåller flera rekommendationer till de nordiska regeringarna. Bland annat råd att göra en nordisk kartläggning och fördjupa samarbetet inom forskningen, rättsväsendet och myndigheter som arbetar med hederspreventivt arbete.

SÄKRA MÅNGFALDEN

Det andra förslaget handlar om en stärkt styrelsekompetens genom säkrad mångfald. Jämställdhet ökar attraktionskraft och driver tillväxt. Skulle förslaget få stöd i rådet skulle det innebära flera rekommendationer till de nordiska regeringarna, exempelvis att kartlägga jämställdhetsläget i respektive land och synliggöra nyttan med mångfald i styrelser för företagens lönsamhet, tillväxt och attraktionskraft. Min förhoppning är att förslagen lyfts under Nordiska rådets session i Stockholm senare i höst.

Det nordiska samarbetet är superviktigt men inget vi ska ta för givet. Därför är det viktigt att underhålla samarbetet och det görs exempelvis genom Nordiska rådet och Nordiska ministerrådet. Det finns många frågor som binder oss samman, vilket är mycket positivt. Vi ska ta vara på samarbetet och lära oss av varandra.

M: "Inkludera Baltikum i det nordiska samarbetet"

Jessica Polfjärd, Moderaterna, riksdagsledamot och ordförande i Nordiska rådets svenska delegation:

Vår omvärld präglas av en ökande oro där demokratin utmanas.

Sverige har under 2019 ordförandeskapet för Nordiska rådet. Som Nordiska rådets president vill jag att vi fortsätter stärka den folkliga förankringen genom ett tydligt medborgarfokus. Fokus kommer därför ligga på jämställdhet, digitalisering, gränshinder och klimat.

Den nordiska välfärdsmodellen bygger på gemensamma värderingar om demokrati, mänskliga rättigheter, öppenhet och inkludering, tolerans, tillit och jämlikhet.

FÖRDJUPAT SÄKERHETSSAMARBETE

För att möta det oroliga omvärldsläget vill Moderaterna också se ett fördjupat nordiskt samarbete i bland annat försvars, totalförsvar, cybersäkerhet och polisfrågor.

Sverige måste, med tanke på oron i vårt närområde, åter prioritera närområdet och det så viktiga EU-arbetet. Vi behöver fortsatt utveckla samarbetet på en rad områden där EU kan spela en avgörande roll: ekonomi och jobb, migrationen, lag och ordning, miljö- och klimatarbetet och försvars-, säkerhets- och utrikespolitiken. En viktig uppgift för att vi ska lyckas uppnå detta – inte minst efter Brexit – är att samarbeta med likasinnade medlemsstater.

INNEFATTA BALTIKUM

Sverige ska verka för att stärka samarbetet i Norden och med Baltikum och uttala en gemensam vision om Europas framtid. Sverige ska arbeta för att viktiga frågor diskuteras och samordnas mellan de nordiska och baltiska länderna innan beslut fattas i EU. Sverige ska verka för att etablera ett koordinerat nordiskt-baltiskt samarbete, som går bortom höger och vänster och som håller över tid.

Sverige har och ska fortsätta arbeta för att effektivisera, stärka och modernisera det nordiska samarbetet. De baltiska länderna ska, när det är möjligt och de så önskar, inkluderas i det nordiska samarbetet.

S: "Granska den nordiska arbetsmarknaden"

Gunilla Carlsson, Socialdemokraterna, riksdagsledamot och vice ordförande i Nordiska rådets svenska delegation:

Det nordiska samarbetet är viktigt och det är positivt att det har en bred folklig förankring. Det ger vårt arbete en fördjupad legitimitet. Vi socialdemokrater tycker det är viktigt att fortsätta att arbeta bort gränshinder. Vi vill att våra nordiska invånare ska kunna arbeta, studera, bo, gränspendlar och bedriva företag i hela regionen, därför är det viktigt att fortsätta vårt arbete med att minska antalet gränshinder. Rörligheten i regionen måste vara smidig och enkel.

KONJUNKTURSVÄNGNINGAR

Våra länder är ganska små, men tillsammans är vi 27 miljoner invånare och vi kan till exempel hjälpas åt när konjunkturerna förändras. När ett land har högkonjunktur och behöver arbetskraft kan det land som har lågkonjunktur och arbetslöshet hjälpa varandra. Det hände till exempel i början av 2010-talet när Sverige hade stor ungdomsarbetslöshet. Då åkte många svenska ungdomar till Norge och arbetade.

Vi socialdemokrater har lagt en motion i riksdagen där vi vill se över möjligheten att granska ny lagstiftning som bland annat rör den nordiska arbetsmarknaden innan nya lagar är på plats för att undvika att nya gränshinder uppstår.

SOCIAL DUMPNING

Förra året arrangerade vi ett rundabordsamtal tillsammans med fackföreningsrörelsen om arbetslivet i Norden. Vi bjöd även in till seminarier om social dumpning i alla de nordiska länderna samt tog fram ett medlemsförslag där vi föreslår att de nordiska regeringarna samlas kring en gemensam politik i kampen mot social dumpning i EU.

Socialdemokraterna har också lagt fram ett förslag om att göra Norden vägledande inom 5G med fokus på välfärdsteknologi. Om det blir verklighet kommer välfärdstekniken på ett helt annat sätt än i dag att kunna följa med användaren oavsett tid och plats. Utvecklingen innebär nya möjligheter för våra nordiska samhällen och är verkligen något att ta vara på för både våra invånare, myndigheter och företag.

UNGDOMARS OHÄLSA

Psykisk ohälsa bland barn och unga är också en fråga som vi har arbetat mycket med. Vi har lagt flera medlemsförslag som rör detta, bland annat att införa obligatorisk medling vid separation för vårdnadshavarna när det har minderåriga barn och att barn och unga ska kunna få hjälp via nätet vid psykisk ohälsa. Många unga upplever oro, ångest och sömnsvårigheter. Det är viktiga signaler som måste tas på allvar.

SD: "Ta det nordiska samarbetet till en ny nivå"

Aron Emilsson, Sverigedemokraterna, riksdagsledamot och ledamot i Nordiska rådets svenska delegation:

Viktig nordisk samordning gäller inte minst krisberedskap – men även försvaret och säkerhet, liksom koordinering av lagstiftning- för att förhindra uppkomsten av nya gränshinder.

Andra prioriterade frågor för oss är insatser för ökad nordisk språkförståelse och samverkan vid högre utbildning, samt erkännande av varandras examina och yrkesbevis.

KULTURELL BILDNING

Hjärtefrågor för SD är att ta det nordiska samarbetet till en ny nivå. Vi vill i likhet med en stor majoritet av de nordiska medborgarna se ett ännu närmare och djupare samarbete överlag. Ökad samverkan för samordnad krisberedskap, nordiskt lagråd och ökade insatser för gemensam språkförståelse och kulturell bildning i de nordiska skolorna är några frågor Sverigedemokraterna driver.

Ett fördjupat nordiskt samarbete överlag är existentiellt och principiellt viktig för oss, då vi har sett - och menar - att de nordiska länderna har alla förutsättningar att stärka varandra och varandras välfärd och välbefinnande, på ett mer konstruktivt sätt än EU.

GEMENSAMMA VÄRDERINGAR

Genom språkförståelse och gemensamma värderingar och samhällssystem kan vi nå mycket längre på bara några år, i förhållande till hur EU har lyckats under decennier. Nordens sak är vår och vår sak är Nordens. Vår parlamentariska grupp i den svenska delegationen och vår partigrupp i Nordiska rådet arbetar för detta på flera sätt för att få genomslag för våra idéer.

Inom ramen för det nordiska samarbetet finns en bred samsyn i många av dessa frågor och enighet kan uppnås över partigränser på ett betydligt mer konstruktivt sätt än på nationell nivå. Samtidigt kan konsensusandan som präglar arbetet ge högre styrfart för att nå längre i vårt nordiska samarbete och där kommer vi att fortsätta driva på. I tider av val till Europaparlamentet är det viktigt att verka för att Norden kan vara en starkare gemensam röst i EU efter årets val.

MP: "Tillsammans blir vi stora och kan påverka miljöfrågorna"

Rasmus Ling, Miljöpartiet, riksdagsledamot och ledamot av Nordiska rådets svenska delegation:

Det nordiska samarbetet blir ännu viktigare i en tid när omvärlden är skakig, våra länder har då mycket att vinna på att samarbeta. En och en är vi ganska små, men tillsammans så är vi stora och kan påverka även världen utanför.

Ett område som är särskilt viktigt denna tid är klimat- och miljöfrågorna. Globala ödesfrågor som måste arbetas med i alla sammanhang. Utsläppen måste minska för att vi ska hålla nere uppvärmningen, och det finns också många andra viktiga miljöfrågor.

SVANMÄRKNINGEN BEVIS

Förutom att driva på och vara en kraft gentemot omvärlden, så kan vi också åstadkomma mer hos oss själva när vi samarbetar med varandra. Det kan gälla frågor som att minska plastanvändningen och kemikalier, om förnybar energi och drivmedel, och om återvinning. Att det har fungerat tidigare med Nordiskt miljöarbete är exempelvis Svanmärknningen ett bevis på, som kom till i slutet av 1980-talet.

BRYT NER GRÄNSHINDER

Att hela tiden arbeta för att bryta ner gränshinder, som är konkreta och människor märker av i sin vardag, är också oerhört viktigt. Det kan gälla socialförsäkringar för nordister som bor och arbetar i olika länder, men det kan också gälla frågor som tillgången till personnummer, eller villkoren för studenter. Att riva såna barriärer ökar integrationen, och är sådant som behövs för att vi ska knytas närmare.

Miljöpartiet arbetar konkret med detta, genom Nordiska rådet och Mittengruppen som vi är en del av. Vi har också de senaste åren varit i Nordiska ministerrådet eftersom vi varit regeringsparti. De nordiska länderna har lyckats hålla ihop i flera av de internationella förhandlingar som har skett de senaste åren, inte minst på miljö- och klimatområdet.

“VÄRDET AV GEMENSKAP KAN INTE UNDERSKATTAS”

Det är på gräsrotsnivå, på det lokala planet, Föreningen Norden kanske har sin allra största betydelse. Här sker möten över gränserna som leder till vänskap – ibland för livet. Som när Astrid Lindgrens bror lärde känna Uhro Kekkonen, då en ung politiker, sedermera Finlands president. Värdet i att kunna träffas – att få dela tankar och upplevelser – kan inte underskattas.

PIGG 91-ÅRING TÄNKER BLI SAMHÄLLSAKTÖR

Föreningen Norden Sundsvall/Timrå är med sina 91 ärevärdiga år en av de äldsta Norden-föreningarna i landet. Under snart 100 verksamhetsår har föreningen arrangerat varierande aktiviteter, allt från föreläsningar och studiecirklar till studiebesök och resor.

– Det är kanske just för våra välorganiserade resor, främst till våra nordiska länder, men också till exempel till Baltikum och Tyskland, som föreningen är mest känd för i våra trakter, säger Kristiina Oikari, ordförande i föreningen Norden Sundsvall/Timrå.

Även i fortsättningen kommer resorna att utgöra ett viktigt inslag i programmet. I april går färjan till Helsingfors och den prisbelönta musikalerna CHESS på Svenska Teatern.

Därtill Helsingfors charmiga atmosfär med sightseeing till bland annat till Helsingfors nya spektakulära centrumbibliotek

På besök på Tvätteriet, ett prototyplaboratorium i Sundsvall. Här får medlemmarna veta hur en 3D-skrivare fungerar.

Oodi, säger hon.

Kristiina Oikari ser att det nordiska samarbetet blir allt angelägnare med den stigande oron i omvärlden. Turerna med Storbritanniens Brexit och flera andra EU-ländernas –exituttalanden – och det

hårdnande politiska klimatet på kontinenten och i Norden – gör att samarbetet mellan våra gamla och stabila demokratier behövs kanske mer än någonsin efter andra världskriget, menar hon:

– I detta sammanhang kan vi i Föreningen Norden med våra nordiska lokalföreningar göra en betydande insats som en förenande aktör på gräsrotsnivå och det är just på dessa banor som vi ämnar utveckla vår förening i Sundsvall/Timrå under närmaste åren.

Jubileumsåret kommer att innehålla utöver sedvanliga föreläsningar, cirkular, konstnärsbesök och resor både en seminarieeftermiddag som är öppen för allmänheten och en jubileumsfest för medlemmar och inbjudna.

– Seminariet med temat Varför nordiskt samarbete kommer att omfatta ämnenas näringsliv, miljö och konst i nordiskt kontext, och blir vårt första försök att profilera Föreningen Norden i våra kommande Sundsvall och Timrå också som en samhällsaktör, säger hon, och passar på att önska alla andra lokalföreningar ett givande, innovativt och glatt jubileumsår.

FÖRENINGEN NORDEN I HELSINGBORG

I Helsingborg har Föreningen Norden haft verksamhet från 1920-talet.

– Den tidigaste noteringen vi hittat i Folkrorelsearkivet i Helsingborg är från 1928, säger Mikael Rudesjö, ordförande i Helsingborg.

De nordiska frågorna har alltid varit viktiga. I protokoll från 1942 (finns på Stadsarkivet i Helsingborg) kan man läsa om förberedelsearbetet inför en afton för Finlands sak.

Föreningen Norden i Helsingborg brinner för kultur.

– Genom att låta föreningsmedlemmarna och allmänheten få ta del av spännande kulturarrangemang tror vi att intresset för det nordiska stärks och växer, säger Mikael.

Under årens lopp har föreningen firat både bokdagar och filmdagar.

– De arrangemangen drog mycket folk. Men en verksamhet måste utvecklas och förnyas. Nu ligger vårt fokus på något vi kallar nordiska kulturmöten. Vi bjuder in intressanta människor främst från den kulturella sfären – allt från dansare och möbeldesigners till författare och entreprenörer.

Under 2019 arrangerar föreningen sin tredje Nordiska berättardag och sin första Nordiska poesidag.

– I över tio år har vi samarbetat med det lokala kulturlivet i Helsingborg. Vi har ett lyckat samarbete med stadens kulturhus – Samtal på Dunkers lockar många Nordenmedlemmar med en stor bredd av spännande samtal med kunniga samtalsledare. Vårens gäster är: Tina Nordström, Hanne-Vibeke Holst, Amelia Adamo och Henrik Berggren, avslöjar han.

I början av sommaren har föreningen under många år besökt Fredriksdalsteaterns generalrepetition. Det är populärt.

– Oftast är vi över 300 Nordenmedlemmar som tar plats framför scenen för ett gott skatt i en skön sommarmiljö. Nu är det Eva Rydberg som driver teatern och hon uppskattar alltid vår närvaro. I år arrangerar vi ett jubileumsmingel tillsammans med Skånedistriktet innan föreställningen. I år bjuder Eva Rydberg på Var god dröj! – en sjukhuskomedi i tiden.

Verksamheten bjuder också på stadsvandringar, resor och medlemskvällar med olika teman.

– Under de senaste åren har vårt medlemstapp upphört och vi växer åter. Medlemmarnas intresse styr och vi har hittat det som lockar och intresserar. Under året kommer vi att lyfta fram att föreningen fyller 100 år så att både medlemmarna och stadens invånare förstår att Norden definitivt är ett framtidsprojekt.

FÖRENINGEN NORDEN VIMMERBY

Föreningen Norden i Vimmerby bildades 1943, men det hände mycket nordiskt utbyte före det. Nu passar föreningen på att se tillbaka på det som varit.

– Lantbrukaren Gunnar Ericsson (Astrid Lindgrens bror), riksbudsmän för SLU och riksdagsman 1936-42, var en ivrig förespråkare för Nordiskt samarbete, en stor Finlandsvän, säger Ann-Britt Frost, ordförande i Föreningen Norden Vimmerby.

Gunnar Ericsson kom på 1930-talet i kontakt med agrarerna i Finland. Han lärde sig finska. Skaffade sig många vänner, bland andra en ung politiker: Urho Kekkonen senare Finlands president 1956-1982.

De kom att vara vänner livet ut.

Under andra världskriget var de finska jordbrukarna ute i kriget och skördarna höll på att förstöras. Då organiserade Gunnar Ericsson hjälp i samarbete med Urho Kekkonen.

Rudolf Nilsson var en ung pojke från Vimmerbytrakten som åkte över och hjälpte till att rädda skörden. Även kyrkan engagerade sig med att skicka rikligt med

Grupp bilden är från ett vänortsmöte med Kauhava.

kläder och mat till Kauhava. Alltså blev adoptivorten Kauhava den första vänorten och Gunnar Ericsson blev den förste ordföranden i Vimmerbys lokalförening Norden 1943 till 1960.

Skaerbeck i Danmark blev den andra vänorten som startades med barnutbyte. Efter andra världskriget, 1947, kom det 23 barn med två ledare. Barnutbytet pågick i många år till 1968.

År 1951 samlades representanter från Kauhava och Vimmerby i Skaerbeck med anledning av barnutbytet. År 1989 blev Rygge, Norge, den tredje vänorten och

sist i början av 2000 blev Thorlagshöfn, Island, vänort. Under många år pågick lärarutbyte och gymnasioutbyten mellan vänorterna och kommunerna var starkt engagerade med utbyten.

– Tyvärr har det minskat men är på väg uppåt igen. Vänortsträffarna har pågått varannat år och fortsätter så.

Norden 100 år, den 23 mars, tänker lokalföreningen Norden i Vimmerby fira med att visa vad föreningen Norden står för: Den nordiska modellen med vänskap, gemenskap och öppenhet.

– Eftersom medlemssiffrorna har gått nedåt så vill vi ändra på det. Vi kommer att visa bildspel från olika

vänortsbesök och ett bildspel från centralt håll. Bjuda på typiska nordiska kakor och gratis inträde, säger Ann-Britt Frost.

Representanter från kommunen kommer att delta på olika sätt. Vimmerby Kulturskola och folkdanslaget är engagerade med dans och musik. Lokala tidningar kommer att skriva om föreningens början och framtiden.

– Med denna dag hoppas vi att flera unga människor ansluter sig till Föreningen Norden, så att fina utbyten av vänskap, kultur och förståelse över gränserna kommer att fortsätta mellan våra länder.

DOCKFESTIVAL ENGAGERAR HELA NORDKALOTTEN

Om man är nyfiken på grannländers konst, kultur och arbetsmiljö, är skillnaden mellan olika områden inte så stor som man skulle kunna tro. Samtidigt finns det kulturskillnader som är spännande att uppleva, vilket föder ytterligare nyfikenhet.

Så resonerar Erling Lundh, vars motiv att bli medlem i Föreningen Norden Kalix var att verka för freden på Nordkalotten. Det var för 28 år sedan. Nu har han varit dess ordförande i 26 år.

– Om vi umgås med andra personer över nationsgränser och över partigränser så lär vi känna varandra på gräsrotsnivå, vilket minskar risken för menings-skiljaktigheter.

Från 1993 har föreningen Norden Kalix haft flera olika aktiviteter som har berört Nordkalotten. Många medmänniskor har under årens gång fått utlopp för sin nyfikenhet och kreativitet och vuxit ut till tryggare personer. Det är en viktig del för en lokal föreningen Norden.

1999 hade Kalix den bästa medlemsvärningen i Sverige.

– Vi blev 145 medlemmar, en ökning från 44 till 145, en tredubbling, säger Erling Lundh.

Nils Erik Olofsson med musikanter.

– Aktiviteterna vi genomfört har skett genom ideellt arbete tack vare många eldsjälar, som liksom jag brunnit för den Nordiska tanken om ett fridfullt och fredligt Nordkalotten. Många personer har kommit och gått och gemensamt för alla är att utan dem, hade inte vi kunnat genomföra allt det vi gjort.

1999 började föreningen med dockteaterfestivaler, Barents Puppetry Network, arrangerade i ett nätverk nära lierat med föreningen Norden Kalix.

I det nätverket har det hållits åtta festivaler över Barentsregionen, då det visade sig att det inte gick att hålla sig inom bara Nordkalotten. Orter där festivalerna hållits är Kalix, Rovaniemi, Murmansk, Uleåborg, Kalix, Petrosavodsk, Uleåborg-Rovanemi, Murmansk, och senast 2015 i Bodö.

De åtta dockteaterfestivaler som hållits

under 12 år, har framfört cirka 160 olika teaterföreställningar. Cirka 800 aktörer har deltagit under åren. Uppskattningsvis 26 000 personer, varav 23 400 barn har upplevt föreställningarna. Otaliga kontakter har knutits mellan teatrar, aktörer och arrangörer under dessa år.

Föreningen Norden Kalix har under det gångna året haft en del aktiviteter.

Vid december månads julslyktning tillsammans med ABF Norr i Kalix ställde föreningen Norden Kalix och Tornedalica ut böcker. Ett gyllene tillfälle att komma i kontakt med Nordenvänner.

I år kommer föreningen att fira under hela vecka tolv med en utställning om Föreningen Norden och Nordiska instrument, som cittror och andra stränginstrument, varvat med musikkvällar.

Den 20 mars föreläser förlaget Kultur på Gränsen då Kari Roiainen och Ola Backe berättar om boken Dödligt sex vars handling till stor del sker över de nordiska gränserna.

Den 21 mars kommer Nils Erik Olovsson, Nilles Harpor med Voitto Kaskett att underhålla med musik och berättelser från Nordkalotten.

– Vi tror på Föreningen Norden som ett av de största fredsprojekt som funnits och fortfarande verkar över Nordkalotten och Norden. En förening där man möts och kommunicerar människor emellan, säger Erling Lundh.

NORDISKT NÄRINGSGLIV LÄR AV VARANDRA

Det nordiska samarbetet är viktigt också för Svenskt Näringsliv.

– Vi jobbar väldigt nära våra systemorganisationer och på alla nivåer och områden. Vi lär av varandra och har ofta en samsyn kring business, säger Jonas Berggren, Head International Affairs.

Det är ett ständigt pågående samarbete.

– För min del är det mest handelsfrågor som gäller och där har de nordiska företagen en samsyn kring handelsfrågor och vi jobbar också med att motverka protektionism av alla de slag, det finns ju en del sådana

tankar även i de nordiska länderna, säger han.

Nu är det inte bara i de nordiska länderna som näringslivet har intresse att samarbeta.

– Vi jobbar mycket inom EU förstärkt men även där identifierar vi ofta gemensamma nordiska intressen.

SVENSK NÄRINGSGLIV har sin egna kanaler och har inget direkt samarbete med Föreningen Norden.

– Det är dock inget snack om att Föreningen Norden har vårt absolut fulla stöd i sitt arbete och de är verkligen värda att gratulera när man fyller 100 år, säger Jonas Berggren.

FOTO: ERNST HENRY PHOTOGRAPHY

NORDISKT NÄTVERKANDE FÅNGAR TRENDER INOM SKOLAN

Skolmyndigheterna i Norden har en lång historia av samarbete på olika plan för att dra nytta av varandras erfarenheter.

Bland annat genom ett statistiknätverk som tittar på vilka utvecklingstrender som följer efter olika reformer i skolan.

– Ett utbyte mellan länderna gör att vi kan lära av varandra. Både genom att ta efter förändringar som gett lyckat resultat och genom att undvika sådant som gett negativa effekter, säger Therese Ahlqvist, enhetschef på Skolverket.

Sverige har gjort stora reformer i skolans styrning de senaste tio åren. I statistiken som Skolverket samlat går det att läsa in hur skolan förändras inom olika områden. Till exempel hur elevers kunskapsresultat utvecklas och hur många lärare som har legitimation.

TRENDERNA GÅR att läsa av med hjälp av statistiken, och bildar underlag till välgrundade beslut för framtiden.

– Skolsystemen i Norden är ganska likartade så det är tacksamt att göra jämförande studier. Allt ifrån hur lärare kan göra skillnad till effekterna av social ojämlikhet i olika länder, till exempel, säger Therese Ahlqvist.

Det nordiska statistiknätverket träffas en gång vartannat år och länderna turas om att anordna mötet. Myndigheter, departement och statistikbyråer träffas. Syftet är att bidra till utbyte av erfarenheter. På programmet står all tänkbar statistik inom skolområdet, dit även förskolan numera räknas. I det här sammanhanget ingår inte högskolan.

Från Sverige deltar Skolverket, Statistiska centralbyrån och Utbildningsdepartementet.

– **MÖJLIGHETEN ATT** knyta kontakter över gränserna och bygga relationer på dessa möten är väldigt värdefullt, och kommer väl till pass när det dyker upp frågor man behöver svar på. Att kunna slå en signal till någon man lärt känna och veta att man får ett prompt svar, underlättar enormt, säger Therese Ahlqvist.

Nordens barn – insatser för inkludering av nyanlända barn och unga

Nordens välfärdscenter har fått i uppdrag av Nordiska ministerrådet att vara en Clearing central för området integration. Det innebär att sammanställa fakta och forskning, ta fram lärande exempel och att underlätta för ett kunskapsutbyte mellan de nordiska länderna inom olika aktuella teman.

Ett tema är tidiga insatser till nyanlända barn och familjer. Bakgrunden är att det är en ung population som har kommit som asylsökande till de nordiska länderna. Mellan åren 2011-2016 var det så många som 200 000 barn som ansökte om asyl i Norden. Temaområdet startade för drygt ett år sedan med en nordisk

konferens som filmades av Utbildningsradion. Projektet samlar löpande goda exempel på hur kommuner och organisationer kan ge effektivt stöd till familjer för att underlätta deras integration. Exempelen tas fram utifrån forskning och genom rekommendationer från projektets expertgrupp. Deltagarna i expertgrupperna har valts ut utifrån sin goda kännedom om framgångsrika integrationsinsatser i sina respektive länder. Medlemmarna kommer från departement, statliga myndigheter, kommuner och från idéburna organisationer runt om i Norden.

Länk till de samlade exemplen:

<https://nordicwelfare.org/integration-norden/exempel/>

TEXT: HELENA LAGERCRANTZ

Norge i framkant med dyslexivänlig skola

En dyslexivänlig skola – vad är egentligen det?

Den 30 oktober satte vi oss på långfärdsbussen mot Oslo för att ta reda på det.

Ungefär ett år tidigare fick vi idén att åka och besöka en dyslexivänlig skola i Norge, eftersom vi med egna ögon ville uppleva hur de jobbar på de här skolorna. Vi hade hört talas om att det i Norge finns en organisation, Dysleksi Norge, som certifierar dyslexivänliga skolor.

Vi jobbar som speciallärare med inriktning språk, läs- och skrivutveckling på Stenkulan, en F-9-skola i Lerums kommun. I vårt arbete möter vi elever med läs- och skrivsvårigheter/dyslexi och vi strävar efter att utveckla hela skolans sätt att möta dessa elever.

Vi började med att ta kontakt med Dysleksi Norge och fick med deras hjälp kontakt med certifierade skolor i Oslo-området. Därefter började vi undersöka möjligheten till finansiering av studieresan och arbetet med att hitta passande stipendier inleddes.

Vårt sökande på internet ledde oss snart till Föreningen Norden, där vi såg möjlighet att få stöd till vårt utbyte med Norge. Till vår stora glädje beviljades vi ett stipendium och då kunde vi i detalj börja planera vår studieresa. Eftersom vi arbetar på en F-9-skola tyckte vi det var viktigt att besöka skolor där olika åldrar fanns representerade. Vi fick kontakt med tre skolor som alla välkomnade oss att besöka dem. Det var Disen skole i Oslo kommun, Fjellhamar skole och Kjenn skole, som både ligger i Lörenskogskommun, ett par mil utanför Oslo.

För att bli certifierad som dyslexivänlig skola i Norge krävs att man uppfyller tio kriterier. Det handlar bl a om att man kartlägger, följer upp och sätter in insatser tidigt för elever som behöver det, att alla lärare har god kompetens om läs- och skrivsvårigheter och att

Carin Bengtsson och Åse Nettby fick ett stipendium från Föreningen Norden för att besöka Norge.

man har en inkluderande och accepterande miljö på skolan. Under besöken fick vi träffa olika yrkesgrupper såsom rektorer, sociallärare, läsvägledare och ämneslärare som gav oss en tydlig genomgång av hur certifieringen går till och vad det innebär på skolorna. Vi fick också möjlighet att göra klassrumsbesök och prata med elever. Under de inspirerande klassrumsbesöken såg vi allt ifrån skrivundervisning i åk 1 till skapande av dokumentärfilmer i åk 9.

Efter två givande dagar är det några saker vi särskilt tar med oss. Det systematiska arbetet med att upprätta planer för kartläggning och läs- och skrivundervisning är en av de sakerna. Det gör att man tidigt kan få syn på elevers svårigheter och kunna sätta in rätt typ av insatser. Vi tar också med oss att det fanns en tydlig tanke som genomsyrar all undervisning i alla åldrar om att

läsningen är viktig och ska prioriteras. Det märktes genom att skolorna hade bemannade skolbibliotek och att man avsatte tid för läsning varje dag i alla åldrar. Till sist fastnade vi också för citatet ”en skole som favner alle”, som en av lärarna uttryckte det. Det bär vi med oss för det sammanfattar skolornas strävan efter att vara en skola för alla, där man, oavsett svårigheter, är respekterad och inkluderad.

Vi är så glada över att vi fick stipendiet från Föreningen Norden som möjliggjorde den här studieresan. Det går inte att jämföra upplevelsen av att bara läsa om något man tycker verkar intressant med upplevelsen att få besöka en verksamhet, där möten och samtal med människor ger bestående intryck på ett ovärderligt sätt.

TEXT: CARIN BENGTSSON OCH ÅSE NETTBY

Sök nordiska lärarstipendier

Varje år delar Föreningen Norden ut Nordiska lärarstipendier till medlemsskolor på max 10 000 kronor per skola. Det är för att göra det möjligt för lärare att delta i nordiska fortbildningskurser eller för besök på en nordisk vänskola för att öka kunskapen om de andra nordiska länderna. Syftet är att öka lärares nordiska kunnande och stimulera undervisningen som levandegör den nordiska kultur- och språkgemenskapen.

För att en skola ska få stipendiet krävs det att skolan är medlem i Föreningen Norden. Stipendiet ska gå till kostnader för svenska deltagare i en nordisk kurs eller besök på en nordisk skola. Ansökan måste vara underskriven av skolans rektor eller motsvarande och en dokumentation av utbildningsresan ska skickas in senast fyra veckor efter genomförande. För att ansöka om stipendiet behöver du lämna:

namn på lärare och skola
postadress och telefonnummer
budget för resan
ansökt belopp
uppgift om tidigare erhållna lärarfortbildningsstipendier; år och belopp.

Ansökningstiden är fortlöpande och skickas till:
Nordiska lärarstipendier
Föreningen Norden
Box 1083
101 39 Stockholm

Begäran om eventuell komplettering av ansökan kan komma att göras.

JULIA BRINK, ORGANISATIONSUTVECKLARE FÖRENINGEN NORDEN

Nordkurs ökar förståelsen för nordiska språk

I nästan 65 år är det blevet arrangeret sommerkurser i nordisk sprog, litteratur og kultur, og omkring 300 nordiske studerende deltager hvert år.

Hvert år arrangeres sommerkurser (2-4 uger) i de nordiske lande i de respektive nationale sprog og litteratur. Kurserne i svensk, dansk, norsk, islandsk, finsk og finlandssvensk gentages hvert år. Kurserne i færøsk, samisk og grønlandsk indtræffer i bestemte intervaller.

Kurserne giver ECTS-point efter aftale, hvilket som regel er 10 ECTS. Hvis du bliver optaget på et kursus, modtager du et stipendium til at dække en del af rejseudgifter samt ophold.

Nordkurs har udbudt sommerkurser i nordisk sprog og kultur for studerende i de nordiske lande siden 1955 og Nordkurs er støttet økonomisk af Nordisk Ministerråd.

Nordkurs målsætning er gennem sin kursusvirksomhed at opnå en øget faglig styrkelse af nordiske universitetsstuderendes forståelse af og for Nordens samfunds bærende sprog gennem primær og sekundær sproglæring i dansk, svensk, norsk, finsk, islandsk, færøsk, grønlandsk, samisk, så de som studerende, men også som kommende undervisere eller gennem anden erhvervsudøvelse, får forbedret deres faglighed sprogligt og øget deres interesse for nordiske forhold – herunder særligt kulturelle forhold, politisk system, erhverv og demokratiforståelse. Herudover ønsker Nordkurs at bidrage til øget nordisk internationalisering blandt deltagerne og give dem mulighed for at forbedre deres nordiske netværk til gavn for deres fremtidige erhvervs muligheder inden for en bred vifte af erhverv.

I 2019 afholder Nordkurs kurser i:

Danmark - dansk for skandinaver i Aarhus, København og for finner i Odense.

Sverige - svensk for skandinaver i Uppsala.

Norge - norsk for skandinaver i Oslo, Bergen og norsk for finner i Tromsø.

Finland – finlandssvensk og begynderfinsk for skandinaver i Helsingfors

Island: kursus for skandinaver i Reykjavik.

Færøerne - kursus for skandinaver i Tórshavn.

Grønland - kursus for skandinaver i Nuuk.

Nyskabende Nordatlantisk Gymnasieklasse

Nordatlantisk Gymnasieklasse, NGK, er et nyt tilbud til unge i Island, Færøerne, Grønland og Danmark som ønsker en ungdomsuddannelse i Nordatlanten.

Gymnasieklassen er én klasse med elever fra de 4 lande, én klasse der rejser og bor i de 4 lande på tre år - og det har aldrig været prøvet før. NGK er én unik studieretning med Bioteknologi, Arktisk teknologi, Matematik A og Fysik B.

Følg den Nordatlantiske strøm og drøm

Skolerne, som deltager i projektet, er fire gymnasier i Nordatlanten. På Gribskov Gymnasium i Helsingør, Danmark vil eleverne fra Island, Færøerne, Danmark og Grønland gå i 1.g. Der arbejdes på at blive etableret helt nye og bæredygtige studieboliger i nærheden af gymnasiet.

Herfra flytter klassen videre til Færøerne på Miðnáms á Kambsdali i 2.g i første semester, hvor eleverne bor privat hos færøske familier i den lille bygd på Østerø. I andet semester i 2.g opholder gymnasieklassen sig i hovedstaden Reykjavik på Island på skolen Verzlunarskóli Íslands, hvor elever også indkvarteres privat. Gymnasieklassen afslutter 3.g i Grønland på GUX Sisimiut. Her indkvarteres eleverne i kollegielignende boliger i byen Sisimiut på vestkysten i Grønland.

Alle eleverne i den Nordatlantiske gymnasieklasse vil efter 3 år stå med en dansk gymnasieuddannelse med almene værdier som studieparathed og almindelig dannelse – og med en NGK gymnasieuddannelse vil de få meget mere med i bagagen. Eleverne opnår et dybt kendskab til andre kulturer, når de rejser rundt, går i skole og bor i de 4 lande. De kommer helt tæt på de fire landes kulturer og samfund. Rektor og Projektansvarlig Kristoffer Høj Sidenius fra Gribskov Gymnasium vurderer at muligheden for at blive en del af et andet samfund er usædvanlig: Det bliver ikke bare et indblik i demokrati, dannelse og kultur i et andet land. Den samlede klasse i Nordatlantisk Gymnasieklasse, NGK, får demokratisk og kulturel dannelse ind på en helt anden måde når de bor i og går i skole i Grønland over et helt år. De bliver en del af samfundet og kulturen” og han fortsætter: ”Og at lave en klasse med 28 elever fra de 4 Nordatlantiske lande

er nyskabende og unikt”. Gymnasiet er en oplevelse for livet, og det bliver Nordatlantisk Gymnasieklasse i allerhøjeste grad.

Unik studieretning

Den nye unikke studieretning med Bioteknologi, Arktisk teknologi, Matematik A og Fysik som Nordatlantisk Gymnasieklasse udbyder adskiller sig fra andre naturvidenskabelige retninger. Studieretningen har en stærk faglig profil, samtidig med at den blander grønlandske fag som Arktisk teknologi og Kulturfag ind i fagrækken. NGK tiltrækker allerede unge fra Nordatlanten. Björn Olafsson, 15 år fra Reykjavik, Island kan godt se sig selv som en del af den Nordatlantiske gymnasieklasse til sommer.

Björn er født i Danmark, har boet i Grønland, og vil gerne lære Færøerne at kende, så selvom Björn vil savne sin familie, så overvejer han at søge optagelse på Nordatlantisk gymnasieklasse. ”Jeg synes det ku være spændende at rejse rundt med en klasse med blandede elever. Det er en større oplevelse, det bliver sjovt at lære Færøerne at kende, det er jeg ikke nervøs for.

Nye Nordatlantiske netværk

Nordatlantisk Gymnasieklasse er en mulighed for at unge i Nordatlanten lærer hinanden at kende og skaber nye netværk, som de ikke ellers ville få skabt i Nordatlanten. Unge rejser

oftere mod syd end til Island, Færøerne og Grønland og Danmark mener Rektor Kristoffer Høj Sidenius og siger at det bliver helt uvurderligt og spændende at følge de unge, om de ender med at bosætte sig i de nordatlantiske lande, læse videre der og skabe udveksling på kryds og tværs ”Hvordan det spænder af ved vi ikke, men jeg er helt overbevist om at det vil være med til at styrke netværket og forbindelserne i Nordatlanten”

Det vil være oplagt for de unge, der tager NGK at fortsætte med et nordatlantisk eller nordisk fokus, og her er mulighederne mange. Uddannelsen giver adgang til en bred vifte af korte eller længere videregående uddannelser. Det kunne fx være oplagt at læse videre i Nordatlanten på Arktisk Ingeniørstudier i Grønland, Nordatlantisk Master i et NORA samarbejde og Arktiske videregående uddannelser både inden for naturvidenskab og samfundsvidenskab i Norden eller Nordatlanten.

Der er åben for optag på NGK nu og fra Sverige og Norge har elever også mulighed for at søge NGK, hvis man ønsker at tage en dansk studentereksamen.

Ansøgningsfrist er senest 1. marts 2019. Her skal man sende en motiveret ansøgning til post@gribskovgymnasium.dk
Se mere på www.nordatlantisk.dk

NY BOK

FÄRDAS FÄLAS

En bok om identitet och tvålänningsskap

Britta Nygård, tidigare medarbetare på Föreningen Norden, och Monica Haga, lärare, har båda varit ordförande i den österbottniska föreningen i Stockholm. De har skrivit denna poetiska berättelse om att flytta mellan två länder, att röra sig mellan olika identiteter och att resa i tid och rum.

”Här är grundstenarna, tangon och psalmsången vi hade med oss över Bottenviken. Som ränder i trasmattan lämnar vi spår efter oss, vi som lever och färdas.”

För mer information:

Nygård och Haga på Facebook

**”Längst ut på
mattbryggan.**

**Vi förliste inte, vi
förlöstes.**

**Tänk att vara
vitklädd även till
vardags.**

**Så då far även
du.”**

**Författare: Britta
Nygård och
Monica Haga
Förlag: Lyacon,
lyaconforlag.se
Foto: Mathias
Sautermeister
Layout: Eva-Karin
Berglund**

**Pärmbild:
Trasmatta på
Sergels torg**

**BOKEN SÄLJS
GENOM LYACON,
EBES FÖRLAG,
ADLIBRIS, BOKUS,
BOKLUND.FI M FL**

Nyanländas väg till arbete

Sverige långsamma i starten – men bäst i längden

Nyanlända kommer snabbare i arbete i Norge och Danmark än i Sverige. Men när de väl fått jobb i Sverige stannar de längre på arbetsmarknaden än i grannländerna.

Grafiken här intill visade forskaren Patrick Joyce på konferensen "Ny i Norden – vägen till arbete" som ägde rum i Malmö i mitten av oktober 2018. Norge och Danmark är lite av sprinters, medan Sverige är maratonlöparen.

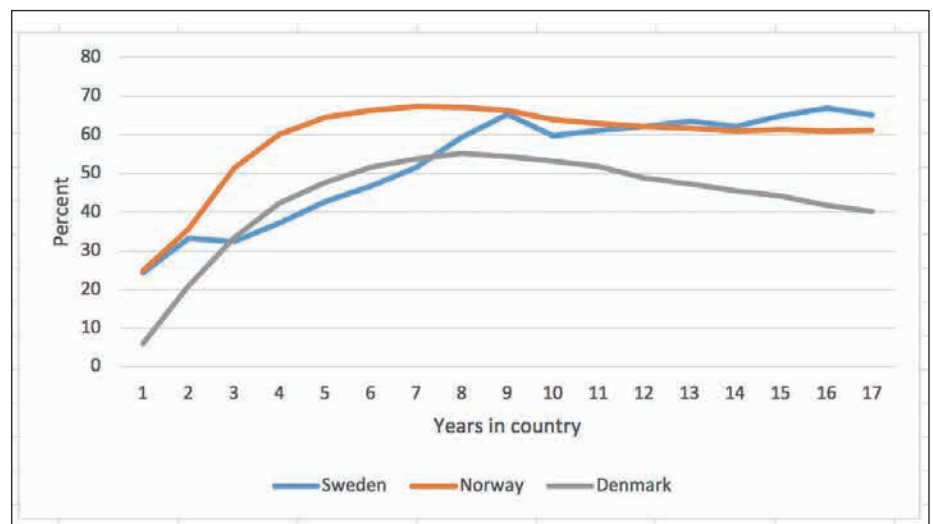
– Det krävs mer forskning för att utvärdera varför sysselsättningen minskar över tid i Danmark och Norge, säger Patrick Joyce. Det kan ju spela in att folk som kommer i arbete snabbt kanske inte alltid får det arbete som de har utbildning för.

Sverige har länge haft de mest liberala reglerna för flyktinginvandring, med permanenta uppehållstillstånd och generösa regler för familjeåterförening. Det kan ha bidragit till att de flyktingar som etablerat sig på den svenska arbetsmarknaden också stannat där längre i grannländerna.

Några av deltagarna på konferensen uttryckte en oro för att dagens tillfälliga uppehållstillstånd i Sverige kan bidra till att fler hamnar i jobb där de egentligen inte vill vara – och därmed riskera att snabbare trilla ut från arbetsmarknaden när konjunkturen vänder.

– Vi har en ny situation i alla de nordiska länderna med en tuffare attityd till invandring. Den attityden kan ha negativa effekter på deras möjligheter att få varaktiga jobb, varnar Henrik Nordentoft från UNHCR.

På senare tid är det Danmark som lyckats allra bäst med att få nyanlända i

arbete. Och de arbeten som de fått är inte lönesubventionerade, vilket är fallet för många av anställningarna i exempelvis Sverige. Patrick Joyce vill slå ett slag för Danmark:

– Retoriken mot invandrare är hård där, men de når resultat. De anpassar omedelbart undervisningen i danska till det yrke som personen har en chans att få jobb inom.

Esbjerg tillhör de mest framgångsrika danska kommunerna, bland annat efter att ha samlat all kompetens i ett "integrationshus". Arbetsförmedlingen är en kommunal angelägenhet i Danmark sedan 2007, vilket gör det enklare att koncentrera styrkorna. I ett och samma hus får de nyanlända hjälp med språkundervisning, jobbcachning, företagskontakter, bostadssökande och familjestöd.

– Vi utgår ifrån att alla kan och ska börja arbeta, vi är övertygade om att de kan vara en resurs från dag ett, säger kon-torschefen Mai-Britt Schmidt Pedersen.

Efter tre månader gör vi en avstämning och ser vad som måste ändras för att förkorta vägen till arbete.

Hon menar att möjligheten att få människor i arbete till stor del handlar om attityder.

– Om vi tror att det ska ta lång tid och vara svårt, ja då tar det lång tid och är svårt. Inför potentiella arbetsgivare talar vi aldrig om att de ska hjälpa oss att hitta arbetsuppgifter åt personer som står långt från arbetsmarknaden, vi säger att "här är en person som ni skulle tjäna mycket på att anställa".

En liknande inställning har man haft en längre tid på arbetsmarknads- och vuxenutbildningsenheten i Göteborg.

Alexander Decerein är planeringsledare: – Nyckeln är en tät dialog med branscher som har rekryteringsproblem. När vi vet exakt vilka behov en viss bransch har så kan vi presentera lämpliga kandidater för arbetsgivarna.

Sedan får de nyanställda tio veckor på

att visa om de klarar jobbet. Den som har problem med de värderingar som genom-syrar nordens välfärdssystem får snabbt reda på konsekvenserna.

– Om Muhammed säger att han inte kan ta ett jobb där chefen är kvinna, ja då säger vi att han får lyfta den frågan med sin socialsekreterare. Men med den inställningen kan han inte vara kvar hos oss, på den punkten måste vi vara väldigt tydliga.

Bristfälliga språkkunskaper däremot ser han sällan som något problem.

– Jobbet går först, svenskan lär man sig på arbetsplatsen. Självfallet är SFI (Svenska för invandrare) en viktig utbildning, men ibland tar vi helt enkelt bort

”När vi ber arbetsgivare beskriva sina dröm-anställda så är det personer som de ”vet kan passa in i teamet”. Arbetsgivare väljer helt enkelt den som är mest lik de själva, inte nödvändigtvis den som har bäst utbildning eller meriter för jobbet.”

”den onödiga svenskan” för att få folk att snabbare komma i jobb.

Generellt sett är förstås språkutbildning en central komponent för att få ut fler på arbetsmarknaden i snabbare takt. Några som redan på 00-talet tänkte i nya banor på det här området är kommunerna i Stockholms län genom sitt samarbete kring Svenska för yrkesutbildade (Sfx). I dagsläget finns kurser för elva olika yrkesområden.

– Undervisningen i svenska måste individanpassas, säger Sam Yildirim, utvecklingsledare på länsstyrelsen som organiserar utbildningarna. Och själva yrkesutbildningen måste in från början, den kan inte vänta tills personen uppnått en viss nivå på sin svenska. Bägge sakerna måste ske parallellt.

DEN VIKTIGASTE aktören för att få fler invandrare i jobb är ju varken staten eller kommunerna – viktigast är den enskilde arbetsgivaren som fattar beslutet att välja någon som nyligen kommit till landet istället för en infödd som kan språket och alla koderna. Jon Rogstad, forskningsledare på norska Fafo, har länge studerat arbetsgivarnas attityder:

– Det är självfallet upprörande när Ahmed berättar att han sökt 400 jobb och inte kommit till en enda intervju. Och visst kan bortsällningen av Ahmed i vissa fall bero på rasism. Men Ahmed kan mycket väl ha kommit väldigt nära att bli intervjuad i många fall, i slutändan väljer arbetsgivaren ändå personer från den egna kultursfären.

Han menar att vi måste förstå arbetsgivare som tvekar inför att anställa någon från en annan kultur. Att göra en dålig rekrytering är dyrt.

– När vi ber arbetsgivare beskriva sina drömanställda så är det personer som de ”vet kan passa in i teamet”. Arbetsgivare väljer helt enkelt den som är mest lik de själva, inte nödvändigtvis den som har bäst utbildning eller meriter för jobbet.

Därför understryker Jon Rogstad hur viktigt det är att inte se integrationen på arbetsmarknaden som något som kan lösas på arbetstid, det är ett arbete som måste pågå dygnet runt. När fler människor med olika kulturell och språklig bakgrund träffas i frivilligorganisationer, i skolan, i grannskapet, i politiken så blir det mer naturligt att också anställa människor med annan härkomst än en själv.

– Det handlar om ett långsiktigt arbete med många inblandade. Att bara säga till arbetsgivare att de bör omfamna mångfalden är ingen framkomlig väg, de flesta arbetsgivare ser mångfald som något problematiskt.

När det är konkurrens om jobben missgynnas alltså invandrare – att många invandrare trots allt fått jobb i Norden på senare år beror till stor del på högkonjunkturen. När arbetsgivare är i akut behov av personal så blir det mindre viktigt vilken kultur eller vilket land som den arbetssökande kommer ifrån.

GÅR INTEGRATIONEN SNABBARE om invandrare bosätter sig i glesbygden istället för i storstäderna? Det är en mångfaceterad fråga. Å ena sidan kan det vara tuffare att bo långt från heta arbetsmarknadsregioner, många som kommit till glesbygden flyttar därifrån i brist på jobb. Å andra sidan tyder forskning på att integrationen går snabbare i glesbygden, att det är lättare att få kontakt med infödda där – glesbygden saknar enklaver där människor från en viss språkgrupp bor och umgås med varandra.

– Det är rationellt att integrera migranter i glesbygden, konstaterar forskaren Hjordis Rut Sigurjónsdóttir vid Nordregio. Det handlar ju om bygdens

överlevnad.

Hon konstaterar att det är lättare att få kontakter och lära sig språket på mindre orter där alla känner alla. Den fördelen överväger nackdelen att de mindre samhällena inte alltid har möjlighet att erbjuda den större stadens ofta mer omfattande och varierande språkundervisning.

– Men livet är ju så mycket mer än språkstudier och jobb, det är ju allt det vi gör på vår fritid. Det lokala och frivilliga engagemanget för att integrera invandrare är ovärderligt.

En annan avgörande faktor som flera på konferensen lyfte fram är själva inställningen till invandrare bland ledande politiker och chefstjänstepersoner i kommunerna. Om de ger signalen att invandringen är av godo, då fungerar också integrationen bättre. Forskning visar att attityder som sipprar ner i organisationen har effekt i alla led.

Ett exempel är finländska Närpes i

”Men livet är ju så mycket mer än språkstudier och jobb, det är ju allt det vi gör på vår fritid. Det lokala och frivilliga engagemanget för att integrera invandrare är ovärderligt.”

svenskspråkiga Österbotten, som redan på 1980-talet bestämde sig för att invandring var något positivt som skulle bidra till att den dominerande grönaksbranschen kunde hitta personal. Och mycket riktigt: den stora invandringen är ett viktigt skäl till arbetslösheten idag stannat på tre procent i kommunen.

– Det visar också att det är fullt möjligt med integration på ett minoritetsspråk, säger Kristina Wikberg, direktör vid Finlands kommunförbund. Med kunskaper i svenska öppnas ju också en stor arbetsmarknad i övriga Norden. Det är tråkigt att se hur våra svenskspråkiga skolor i Helsingfors nästan inte har några invandrare alls.

Ett annat exempel på en kommun med visionär ledning är jämtländska Åre, en av de svenska kommuner som fått allra flest i arbete på kortast tid. För kommunstyrelsens avgående ordförande Peter Bergman (S) är inflyttningen en fråga om tillväxt:

– Vi är helt beroende av att de kommer och att de stannar. Vi ska göra allt för att få dem att trivas här, vare sig de flyttar hit från Lidingö eller från Somalia!

Han berättade hur kommunen absolut inte vill upprepa misstagen från förra stora flyktinginvandringen, den från forna Jugoslavien på 1990-talet.

– Då kom över 300 flyktingar till Åre, idag bor bara två kvar. Idag är läget ett helt annat: Sedan 2013 har 600 personer kommit hit och 90 procent är fortfarande kvar.

Åre gynnas av sin stora sommar- och vinterturism med många serviceföretag som är i skriande behov av ny personal – och där personalen ofta kan börja arbeta redan innan de lärt sig ordentlig svenska. Men Åres framgångar bygger också på ett väl utvecklat samarbete mellan näringslivet, arbetsförmedlingen och kommunen.

Självfallet finns problem och utmaningar kvar, även i framgångsrika Åre. Det gäller bland annat de långa handläggningstiderna för validering av de utbildningar som nyanlända har med sig. Kommunen har dock lyckats få medel från EU:s asylfond för att snabbare kunna bedöma utbildningarna, något som man kan läsa mer om i minister rådets skrift "Ny i Norden – vägen till arbete" som lanserades på konferensen.

En ytterligare orsak till att många flyktingar och andra invandrare i Norden

ännu inte kommit i arbete är de hälso- problem som vissa lider av, inte minst posttraumatisk stress. Men det är inte bara hälsan hos den arbetssökande själv som spelar in, hela familjens hälsotillstånd har betydelse, betonar Magnus Sjöberg på Arbetsförmedlingen i Malmö.

Där driver man sedan 2017 ett projekt som just heter "Hela familjen 2.0" med 800 deltagare där alla haft försörjningsstöd i minst två år.

– Om mannen i familjen lider av depression eller om barnen mår dåligt i skolan så har den friska hustrun svårt att komma ut på arbetsmarknaden. Vi måste se till helheten.

Och det har man gjort med viss framgång. Majoriteten av dem som deltagit i projektet har "gjort förflyttningar mot självförsörjning". Och minst 60 personer väntas bli självförsörjande i år.

EXEMPLEN FRÅN konferensen visar att den stora flyktinginvandringen 2015 har bidragit till ett nytänkande på många håll i Norden. Genom Nordiska ministerrådets försorg har exemplen fått spridning över gränserna, genom att man redan 2016 skapade ett nytt samarbetsprogram just inom integration. Syftet: att inhämta, utveckla och sprida budskap och lärdomar. Det treåriga programmet går mot sitt slut, men på konferensen meddelade man att det kommer att förlängas ytterligare tre år.

Flyktinginvandringen är inte bara en utmaning, den rymmer också en enorm potential: Nordens åldrande befolkningar är i akut behov av mer invånare i arbetsför ålder, arbetsgivare är redan desperata i sina försök att hitta lämplig personal.

Konferensens moderator Jens Berg, tidigare chefredaktör på finländska Hufvudstadsbladet, testade en hårdvinklad rubrik som rymmer korn av sanning:

– Utan lyckad invandring kollapsar den nordiska ekonomin.

PÅHL RUIIN, JOURNALIST MED HUVUDOMRÅDEN INTEGRATION, UTBILDNING, DEMOKRATI OCH EU:S PÅVERKAN PÅ KOMMUNER OCH REGIONER.

Projektet "Nordisk samverkan om integration" är en del av Nordiska ministerrådets tematsatsning kring integration av immigranter och flyktingar. Projektet berör flera olika delar av samhällslivet: arbetsmarknad, boende, sociala insatser, barn och familj och glesbygd och demografi. Under varje tema presenteras jämförelser mellan länderna, forskning om migrationens effekter och goda exempel från länderna.

Läs mer på hemsidan <https://nordicwelfare.org/integration-norden/> Där kan du också kostnadsfritt beställa och ladda ner publikationen "Ny i Norden – vägen till arbete".

Hjalmar Lundbohm – ledare, samhällsbyggare och kulturmece- nat i gruvstaden Kiruna

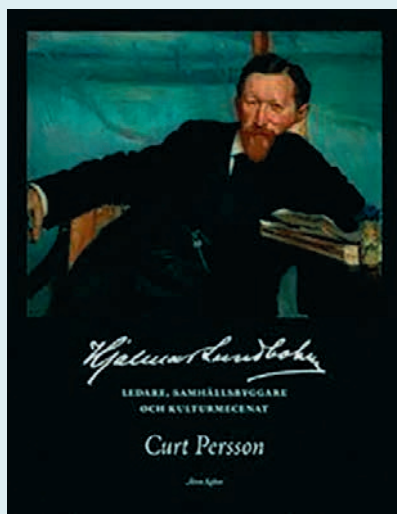
Nyligen kom forskaren och författaren Curt Persson ut med en populärvetenskaplig biografi om "Hjalmar Lundbohm – ledare, samhällsbyggare och kulturmece-
nat", förlag Älven kultur. Frågan är om den 387 sidor feta och rikligt illustrerade biografien kommer att förändra bilden av mannen som har kallats Kirunas grundare? Jag tror det.

Kiruna-födde historikern Curt Persson har åstadkommit en både spännande och väl genomarbetad populärvetenskaplig biografi om gruvstaden Kirunas grundare Hjalmar Lundbohm.

Curt Persson, väl lämpad för uppgiften, har ägnat en stor del av sitt vuxna liv till att studera Hjalmar Lundbohm, mannen som allmänt kallats Kirunas skapare. En stor vinst med hans populärvetenskapliga verk är att Lundbohm blir mera mänsklig med sina stora förtjänster men också med sina fel och brister. Därmed så blir han mera mänsklig, har författaren Curt Persson själv sagt

HISTORISKT HAR Hjalmar Lundbohm getts en helt avgörande betydelse som mannen som skapade Kiruna, Han har bland annat gett namn åt den största gatan och den kommunala gymnasieskolan i gruvstaden Kiruna. Men hur blir det i det nya, flyttade Kiruna centrum som nu uppförs runt nya stadshuset Kristallen med dess länskonstmuseum högst upp? Curt Persson anser att Lundbohm inte behöver några nya gator och hus uppkallade efter sig. Han behöver inga nya monument. Han står stark utan sånt.

Visst kan det synas vara en smula vågat av en tidigare chef för Hjalmarlund-bohmgården – numera flyttad till en säkrare plats i Kiruna jämte andra kulturbyggnader – att ge sig på projektet att doktorera och tillika skriva en populärvetenskaplig volym om den mytomspunne LKAB-disponenten under Kirunas pionjärtid. Många av storföretagsledarna i början av 1900-talet var precis som Hjalmar Lundbohm samtidigt betyd-

Med sin rika biografi lyfter Curt Persson fram Hjalmar Lundbohm som en tydlig och profils-karp person i kretsen av andra framgångsrika industri- och samhällsbyggare.

sefulla samhällsbyggare. Efteråt sägs det ibland att dessa i sin personlighet och gärning "bar tiden". För den i Kiruna kommun födda och uppvuxna Curt Persson och med föreståndarskap senare för Hjalmarlundbohmsgården och därefter chefskap vid Norrbottens museum i Luleå var det logiskt att så doktorera om Lundbohm-gestalten vid Luleå tekniska universitet. Detta med avhandlingen "Hjalmar Lundbohm – En studie om ledarskap inom LKAB 1898- 1921", som gjorde Curt Persson till fil doktor i oktober 2015. Ett minst sagt källkritiskt mödosamt arbete emedan Hjalmar Lundbohm lät brodern Sixten bränna brev och andra handlingar inför sitt frånfalle. Ändå har Curt Persson lyckats väl i sina forskarmödor och gräva fram faktamässigt väl underbyggda slutsatser och skapa en mänskligt komplex bild av myten Hjalmar Lundbohm.

DÄRTILL HAR den nu i sin pedagogiskt reviderade form blivit en utmärkt populärvetenskaplig biografi, utgiven hos Älvens kultur hösten 2018. Den ger en både läsvärda och pregnant rikliga gestaltning av Lundbohms persona, rensad från tidigare panegyrisk "slagg" av förenklingar om "Lapplands okronde kung" och annat liknande. För det förtjänar Curt Persson beröm och att bli läst.

Detta särskilt som Hjalmar Lundbohm i malmfälten kommit att användas som en logotype och ge namn åt den största gatan, en skola m m i Kiruna och en forskningsfond därtill. Med sin avhandling och biografi har historikern Curt Persson därmed också räddat företagsledaren, konstmecenaten och samhällsbyggaren Lundbohm ur mytbildningens klor och gjort honom till en mänskligt komplex personlighet. På köpet har vi fått en både läsvärd och kunskapsrik biografi om en på många sätt fascinerande norrbottnisk pionjär och samhällsbyggare. Lundbohm har i Curts bok blivit en visserligen på många sätt enastående och trovärdig person men samtidigt också mänsklig och med brister och tillkortakommanden som alla andra. Vi vet t ex att han vid minst två tillfällen själv var inställd på att gifta sig med först Emilie Demant (dansk konstnär) och senare den "wallraffande" journalistpionjären Ester Blenda Nordström. De blev dock inte av och Curt Persson avstår själv från spekulera vidare om Lundbohms kärleksliv då verifierbara källor saknas.

MED SIN RIKA BIOGRAFI lyfter Curt Persson fram Hjalmar Lundbohm som en tydlig och profils-karp person i kretsen av andra framgångsrika industri- och samhällsbyggare. Detta var i en tid när flera av de stora svenska verkstads- och tillverkningsföretagen byggdes upp och tidigt också kom att ta för sig på en internationell marknad. Utvinningen av den lappländska järnmalmen och skapandet av LKAB som ända fram till nu och även ytterligare under många år faller in i samma industriella mönster, och därtill varit något av en kassako för svenska

Fagersta firade 70 år

Föreningen Norden i Fagersta firade 70 år som förening genom att bjuda in hela distriktet på middag till Nya serveringen i Ängelsberg.

Kvällen inleddes med att Siv Nielsen berättade om hur föreningen bildades och om de resor som hon själv under årens lopp deltagit i när Fagersta hade utbyte med sina vänorter. Därefter fortsatte Gunnar Stenås att berätta om sina upplevelser med vänorterna. Vänortssamarbetet har under alla år varit mycket berikande för Fagersta. Tyvärr tog det samarbetet slut för några år sedan, eftersom politikerna inte ville stödja det samarbetet längre. Nu pågår ett arbete att försöka hitta kontakterna igen och vi hoppas att Fagersta kan fortsätta med vänortssamarbetet i fortsättningen.

Alice Widlund berättade om gemensamma resor som gjorts under årens lopp med distriktet, Fagersta, Sala och Västerås, till Island, Åland, Färöarna, Grönland, Lofoten och 2019 blir det Svalbard. Samtidigt överlämnades gåvor från Västeråsavdelningen och distriktet.

Det blev en lyckad och minnesrik kväll och man kunde verkligen njuta av både maten och utsikten över Åmänningen från restaurangen.

TEXT: ALICE WIDLUND FOTO: ARJA NYGREN

Från vänster: Hans-Erik Montelius, Västerås, Alice Widlund. Västerås och Monika Andersson, Fagersta.

Helge Kärrbrant har avlidit

Den 16 augusti 2018 avled Helge Kärrbrant och lämnade ett stort tomrum efter sig. Helge var ordförande i Himledalen-Lindberga Norden-avdelning i hela 37 år och var en verklig eldsjäl. Han ordnade resor och musikstunder såväl i lokalföreningen som i Hallandsdistriktet och detta var mycket uppskattat. Föreningen Norden har förlorat en sann medlem som vi länge ska minnas.

Författaren Johan Unenge föreläste på Frykenskolan i Torsby.

"Bär din bok-veckan"

Vecka 46 varje år arrangeras "Bär din bok-veckan" på Frykenskolan i Torsby. Tidpunkten sammanfaller passande nog med nordiska litteraturveckan och då uppmärksammas läsning lite extra i hela Norden.

Denna bokvecka startade på skolan 2003 då svensklärarna beslutade att de ville jobba med någonting speciellt för att stärka litteraturläsning. När hösten är som mörkast plockar elever och personal fram sina skönlitterära böcker eller ljudböcker. I år inleddes veckan med kura gryning i personalrummet då det bjöds på frukost och högläsning. Vi avnjöt dikter av Kristina Lugn, Sonja Åkesson och Edith Södergran.

Första lektionen blev det sedan högläsning för eleverna i ljuset av levande ljus. Årets tema var Hjältar i Norden och texten som eleverna fick ta del av kom ur romanen De som inte finns av den norska författaren Simon Stranger. Under själva "Bär din bok-veckan" har elever och personal alltid en bok/ljudbok med sig för att kunna läsa vissa delar av lektionerna, men också för att på raster och håltimmar snabbt ha tillgång till sin bok/ljudbok. Minst två lektioner per dag viks för läsning.

Men det jobbas även mycket bakom kulisserna för att få ihop denna vecka. Först har alla 16 klasserna på skolan bokprat, då skolbibliotekarien presenterar och pratar om böcker. Eleverna får sedan beställa de böcker/ljudböcker de vill läsa under veckan. Schemat görs om för att frigöra tid, författarsamtal bokas och det läses några av de böcker den författaren har skrivit.

Författarbesök är en fantastisk källa för att inspirera till läsning. I år under "Bär din bok-veckan" hade Frykenskolan besök av Johan Unenge som är författare och illustratör. I skolans aula föreläste han för eleverna om sitt yrke och hur han hamnade där. Han ritade också några av sina mest kända figurer och berättade om hur de kom till, några exempel är Eva & Adam, Hotell Gyllene Knorren och Livet enligt Rosa, som Johan har skrivit tillsammans med Måns Gahrton. Sedan var det workshop i årskurs åtta, där eleverna fick träna sig i att använda sin fantasi och skapa fritt, utan att de skulle behöva tänka på att "de inte kan rita".

"Bär din bok-veckan" är ett välkommet avbrott i skollunken och uppskattad av de flesta, inte minst för alla som jobbar med och brinner för läsning. Det är ett unikt tillfälle att få den tiden som så många behöver för att kunna tillgodogöra sig en text. Denna vecka ger också ringar på vattnet då eleverna en lång tid efteråt efterfrågar lästimmor och fortsätter att beställa böcker/ljudböcker.

ANKI OLSSON, SKOLBIBLIOTEKARIE FRYKENSKOLAN

FNUF i udvikling

Foreningen Nordens Ungdomsforbund (FNUF) er paraplyorganisationen for de nordiske landes ungdomsafdelinger af Foreningen Norden. Her mødes ungdomsrepræsentanter fra hvert land to gange om året for at drøfte fællesarrangementer, vedtage politiske udtalelser og for at knytte venskaber på tværs af landegrænserne i Norden.

Integrationsprojekt

I 2018 har vi haft ekstra travlt, da vi udover et vårmøde i Oslo og et kommende høstmøde i Helsingfors også har haft et vellykket integrationsprojekt på programmet. Omtrent tyve unge flygtninge og indfødte fra Danmark, Finland, Norge og Sverige mødtes i forbindelse med den svenske midsommerfejring i Uddevalla nær Göteborg til en weekend spækket med nordisk madlavning, samvær og inspirerende oplæg - blandet andet om, hvordan man kan gøre integrationsprocessen lettere.

Årets hyggeligste begivenhed

Café Norden er et årligt tilbagevendende arrangement, som skifter land og tema hvert år og i år afholdes det i Oslo d. 28.-30. september. Årets tema er 'hygge/kos/mys'; et kulturelt fænomen som i omverdenen ofte ses som værende et særligt nordisk fænomen. Café Norden er en vigtig social mødep-lads for unge med interesse for Norden.

FNUF har bygget på

Igennem de seneste år har FNUF udviklet sig og bygget på med først en samarbejdsaftale, sidenhen med faste politiske udtalelser flere gange i året om aktuelle emner og i 2017 vedtog man for første gang et principprogram, som FNUF kan arbejde ud fra i fremtiden. Alt sammen bidrager det til, at FNUF som (partipolitisk neutral) politisk aktør i højere grad kan påvirke medier, ungdomspartier og -organisationer med en mere nordisk vinkel på tingene. Samtidigt viser Café Norden, at vi bestemt heller ikke har glemt den uformelle, sociale side af vort virke.

Find vores principprogram og læs mere på

www.fnuf.org

JONAS ROELSGAARD

Minnenas kväll i Huskvarna

Huskvarnaavdelningen brukar genomföra en sommarresa i ett Nordiskt land varje år. I förra årets resa deltog ett 35-tal nordenmedlemmar som i början av juni reste från Huskvarna till Laholm, vidare till Birgit Nilsson-museet i V Karup, Ven, danska Bornholm där vi bodde i tre nätter, Ystad, Hasse & Tage-museet i Tomelilla, Vittskövle kyrka, Kristianstad med Naturum, Huseby och hem.

I slutet av november följdes resan upp med en minnenas kväll för ett 40-tal medlemmar. Anders Frönell hade fotograferat och nu fick deltagarna återuppleva resan. Utöver bildvisningen hade Christina Snygg och Lena List gjort i ordning smörrebröd som avnjöts med prat, lättöl eller vatten och avslutades med kaffe, te och mandelkaka. Deltagarna fick även testa minnet genom att svara på Lars Elkerts frågor om resan.

Ordföranden AnnaBrita Nilsson avslutade kvällen och påminde om att Föreningen Norden firar 100 år 2019. Vidare att årsmötet skulle hållas sista söndagen i februari, ha färöisk medverkan och att resmålet 2019 är Färöarna.

TEXT OCH FOTO: RIGMOR HOLMQVIST ÖDMAN

Kura skymning i Jönköping

Radiomannen, journalisten och trubaduren Peder Losten gjorde en berömvärd insats inför en entusiastisk publik på Stadsbiblioteket i Jönköping, när han läste ur Einar Már Gudmundssons mustiga roman Kungur av Island och illustrerade med nordiska visor, bl a Ridom, ridom, den norska Gå till onkel och Evert Taubes relativt okända Bal-laden om Aldebaran av Bergen.

ULLA FRID

Göingeflicka besökte Karlshamn/Sölvesborg

Den 16 december genomförde föreningen Norden Karlshamn/Sölvesborg årets sista medlemsmöte. Denna traditionsenliga "julkapp" är ett tack till medlemmarna för året som gått.

Ordföranden Bertil Geneback hälsade 120 medlemmar välkomna och presenterade kvällens program. Först underhöll Barbro och Lars Svensson, Barbro är en av Göingeflickorna, med sång och musik och en och en annan skämtsam historia från Göingebygden. Därefter bjöds på skinksmörgås, kaffe och kaka. Efter ytterligare en stund med Barbro och Lars, med inriktning på julen, genomfördes dragning i det omfattande gratislotteriet. En påse innehållande en liten present utdelades till deltagarna. Av applåderna att döma var det en mycket lyckad sammankomst.

TEXT: ROLAND SVENSSON FOTO: BENGT BERGQVIST

Astrid Lindgren i fokus i Jönköping

Arrangemanget med Ingegerd Östman, som i slutet av november bjöd in för att berätta om kontakten och vänskapen mellan Astrid Lindgrens och hennes egen familj, var det gångna årets sista som Föreningen Norden i Jönköping och Stadsbiblioteket tillsammans svarade för.

En talrik skara fick genom Ingegerd Östman höra henne berätta om en mängd upplevelser och minnen kring Astrid Lindgrens liv med anknytning till gården Näs och Vimmerby, dessutom lyssna till väl valda avsnitt ur några av Astrid Lindgrens mest älskade böcker.

Som åhörare fick vi, tack vare Ingegerds starkt personliga sätt att förmedla det hon själv upplevt och hört talas om, och därmed lära känna Astrid Lindgren ännu mera på djupet. Särskilt minns vi kanske den ömsinta kärleksförklaring som återfinns i Astrids bok om sina föräldrar, Samuel August från Sevedstorp och Hanna i Hult, men också hennes starkt lokalhistoriska intresse, där Ingegerds pappa spelade en viktig roll.

Att lite närmare få lära känna en dotter till en småländsk bonde som kom att bli en författare älskad jorden runt, översatt till mer än hundra språk och hyllad av läsare i alla åldrar, det var vad vi denna kväll hade Ingegerd Östman att tacka för. Detta var också vad föreningens ordförande, Ulla Frid, framhöll i sitt tack till kvällens huvudaktör.

Vår förenings fortsatta och fina samarbete med Stadsbiblioteket i Jönköping fortsätter under 2019, bland annat med att Mats Bjerde, direktör vid Nordens Institut på Grönland, besöker oss för att ge en bild av det nordiska samarbetet från Nordens mest västliga utsiktspunkt.

Vår förenings fortsatta och fina samarbete med Stadsbiblioteket i Jönköping fortsätter under 2019, bland annat med att Mats Bjerde, direktör vid Nordens Institut på Grönland, besöker oss för att ge en bild av det nordiska samarbetet från Nordens mest västliga utsiktspunkt.

Ingegerd Östman.

TEXT OCH BILD: DANOLD BERG

Kura skymning i Fjärås-Löftadalen

Föreningen Norden Fjärås-Löftadalen har tillsammans med Åsa Bibliotek arrangerat Kura skymning, en tradition sedan över 20 år tillbaka. Fjärås-Löftadalen hade gjord en skärmställning om en resa till Island. Man kunde även studera en nordenkarta där våra vänorter och andra platser som vi besökt under åren var märkta.

Det kom ett 40-tal personer till biblioteket för att lyssna till året text som var hämtat ur boken "Kungar" skriven av islänningen Einar Már Gudmundsson. Årets tema var Hjältar i Norden. Samma text läses vid levande ljus i hela Norden i samma klockslag. Kvällen startades med kaffe och gott hembakat kaffebröd. När klockan närmade sig 19 hälsade Seija Lundqvist välkommen och tände ljus, därefter läste Tobias Herbertzon med stor inlevelse den spännande texten. Det var en fullständig tystnad i Åsa bibliotek under textläsningen. Bibliotekarien Pia Ingallsdotter bröt den totala tystnaden och berättade om författaren.

Därefter följde en musikalisk frågetävling som hade tema Svenska musikhjältar. Tobias som hade komponerat musiktävlingen sjöng och spelade ukulele till varje fråga. Kura skymning avslutades med att Seija berättade om Föreningen Norden i Sverige som fyller 100 år 2019 och Fjärås-Löftaden som blir 75 år. Dessa båda händelserna kommer att firas. Tobias tackades för ett uppskattat program med applåder och en ros. Pia tackades för ett gott samarbete också med en ros.

SEIJA LUNDQVIST

Tobias Herbertzon läste förra årets text.

Kura skymning i Västerås

Kura skymning firades återigen den 12 november på Stadsbiblioteket i Västerås.

Det är Nordens största högläsningkväll, där samma text läses på de nordiska språken på samma tid till levande ljus. Föreningen Norden var arrangör och årets tema var Hjältar i Norden. Texten, Kungar av Island av Einar Már Guðmundsson, lästes med stor inlevelse av Harriet Pettersson. Vid några pauser i textläsningen sjöng Sven Sjöberg från Visans vänner sånger, som hade anknytning till temat, och spelade gitarr till. Efter avtackning av aktörerna bjöds deltagarna på förfriskningar.

TEXT OCH FOTO: ALICE WIDLUND

Harriet Pettersson och Sven Sjöberg.

Kura skymning i Övertorneå

Föreningen Norden och Tornedalens Folkhögskola i Övertorneå stod som värd för 2018 års upplaga av Kura skymning Nordiska litteraturveckans högläsningsserier som har blivit en återkommande tradition. Årets tema var Hjältar i Norden. Den isländska författaren Einar Már Guðmundsson med romanen Kungar av Island var utvald till kvällens högläsning. Elever som studerar vid Tornedalens Folkhögskola, SFI och Naturguideutbildningen, läste valda stycken från romanen. Eleverna representerade en mångfald av skolans elever, bl a från Japan och Kongo. Efter högläsningstunden bjöd skolan på fika i trevlig samvaro med isländsk musik och tända ljus.

Stig Kerttu, ordförande i föreningen Norden, berättade om föreningen och dess verksamhet.

TEXT: STIG KERTTU FOTO: JOHN-ERIK RÄNNARE

Medverkande: Heléne Andersson, Tanja Andershem (Östersund), Isak Watanabe (Japan) och Victoire Kabwika (Kongo).

Trollkarl Anton och Margaretha som assistent på bilden.

Höstmöte med älgssoppa och trolleri

Fjärås-Löftadalens avd Föreningen Norden har haft årlig höstmöte med älgssoppa i Gällinge Församlingshem. Många hade samlats vid vackert dukade bord. Stämningen var god när man åter igen träffades i goda vänners lag. Ordinarie ordförande Eva Persson befann sig på andra sidan jordklotet, så vice ordförande Seija Lundqvist fick rycka in och hälsa välkommen.

Soppan som smakade utmärkt var ett samarbete med hela styrelsen. Ordspråket flera kokar, sämre soppa stämde inte alls in i detta fall. Äppelkaka med vaniljsås serverades till dessert.

Efter den goda maten tog Anton Fast oss till trolleriets mysterium. Denna nära två meter långa trollkonstnär var mycket fingerfärdig och skicklig. Det blev många skratt och funderingar, hur bär han sig åt? Frågesport, Nordeninformation och kaffe med kaka följde därefter. Kvällen avslutades med lottdragning. Tack till alla som skänkt vinster och grattis alla vinnare.

SEIJA LUNDQVIST

Nordiskt vänortsbesök i Nybro

Ända sen 70-talet har Nybro haft utbyte med sina vänorter i Norge, Finland och Danmark. När aktiviteterna var som intensivast, åkte fulla bussar med kommunfolk, folkdanslag, musikkårer, drillflickor och inte minst Föreningen Norden-medlemmar vartannat år till sina nordiska vänorter för att umgås under Kristi Himmelsfärdshelgen. På grund av kommunsammanslagningar och nedlagda föreningar, återstår bara Lemvig i Danmark, men i stället har Gardur på Island tillkommit.

Kommunen har dragit sig ur, folkdansarna börjar bli gamla, men med smålänningars envishet: Dä gaur nock! kunde en minivariant av Nordendagar genomföras. Ett 20-tal folkdansare och tio personer från Föreningen Norden i Lemvig och Gardur fick under två dagar umgås med medlemmar från Föreningen Norden i Nybro och Nybro folkdanslag.

Gästerna anlände torsdag kväll med flyg och buss och sammanstrålade i församlingshemmet, där alla fick varsin namnskylt. Över en kvällsmacka presenterades gäster och värdpar för varandra. Program, kartor, reklam o s v överlämnades i en specialdesignad kasse.

Fredag: Utflykt till Målerås glasbruk. Lunch med utsikt över glasblåsarna. Ett vänklassutbyte påbörjades genom att en lärare från Alsterbro skola (som tillhör Nybro kommun) fick träffa en lärare från Gardur för att starta upp en brevväxling med sina respektive klasser.

På kvällen hade folkdansarna fest i sin vanliga träningslokal utanför Nybro. Tiotalet spelmän och ett 50-tal dansare friskade upp minnet med olika steg och turer.

Samtidigt höll Föreningen Nordenfolket grillafton på hembygdsgården Qvarnaslät i Nybro.

Lördag. Bussutflykt till Öland, solens och vindarnas ö. Vädret var bästa tänkbara, solen sken från en molnfri himmel och mindre blåsig än vanligt. Förutom det annorlunda landskapet, fick deltagarna vara med om ringmärkning på Ottenby fågelstation.

På kvällen var det gemensam fest för Föreningen Nordenfolk och folkdansare. Flera av de isländska gästerna är också körsångare och underhöll med bl a Ridum, ridum! Till kaffet bjöds det tårter med Föreningen Nordens och folkdanslagets logotyper.

Söndag morgon. Inför avskedet samlades alla utanför församlingshemmet och sjöng gemensamt: At samles, skilles ad, velkommen og farvell..... och alla var överens om, att vi måste träffas snart igen, innan vi blir för gamla!

TEXT OCH FOTO: MARY BJERSTEDT

Besök i Surahammars kyrka

Den 30 november besökte Föreningen Norden i Västerås och Västerås hembygdsförening Surahammars kyrka. Kunnig och engagerad guide var Mikael Rundberg, som arbetat 30 år inom församlingen. Den första kända kyrkan var färdig på 1670-talet och var helt i trä.

Kyrkan förstördes vid en anlagd brand år 1998. Arkeologiska undersökningar visade att kyrkan haft en medeltida föregångare. Som tur var hade man redan på 1890-talet uppfört en ny kyrka uppe på åsen. Den nya kyrkan har en målning i al fresco i koret. Målningen är gjord av Nils Aron Berge. Den är tänkt att gestalta Guds outsägliga nåd. Man ser Jesus i mitten omgiven av kända personer och symboler ur historien. Även konstnärens familj är avbildad och en del personer i Surahammar. Vår guide Mikael fick ta emot bokgåvor och fina praliner från de båda föreningarna.

TEXT: ULF WILUND FOTO: ALICE WIDLUND

Nordisk kulturvecka i Torsby

Föreningen Norden i Torsby har firat Kura skymning sedan startåret 1997. Under flera år firades det hela på biblioteket och ibland också på bibliotekets filialer. Under senare år har vi insett att vår målgrupp är pensionärer. De senaste fem åren kurar vi alltså tillsammans med pensionärsföreningen Kontakt redan kl. 13.30.

År 2018 hade vi kulturvecka igen, start med Elvaka för daglediga den 7 november. Torleif Styffe berättade lokalhistoria kring Byn Branäs. Den 12:e Kura skymningsceremoni med högläsning och Sånggruppen Kontakten. Dagen efter Nordisk lunchmusik kl. 12.12 i kyrkan. Fredag 16:e resa till Karlstad till Bokfestivalen där Nordendistriktet hade eget bokbord som vanligt sedan tio år tillbaka. I år fick vi besök av vår generalsekreterare Bo Andersson. För första gången arrangerade vi ett eget estradprogram. Riksdagsman Pål Jonson, Arvika, talade om Nordiska Rådet och säkerhetsfrågor. Vi lyfte blicken från medlemsvärning till omvärlden. Efteråt samlades nordisterna till kaffe med Bo Andersson och fortsatt dialog med Pål Jonson. Tankar finns på fortsatt kontakt med Norska Norden inför nästa Bokfestival.

ANITA VANNEVIK

Under jubileumsåret skickar vi totalt 60 böcker till nyrekryterade medlemmar som en välkomstpresent. De fem första medlemmarna varje månad får **Norden sett inifrån** i ett paket på posten.

Tipsa nyfikna vänner & bekanta att bli medlem!

#nordensframtid

Varje månad under jubileumsåret skickar vi ut en bok till de fem första nyrekryterade medlemmarna i landet. Gäller oavsett vilken lokalavdelning de valt att bli medlem i.

Norden sett inifrån

Redaktörer Bengt Sundelius & Claes Wiklund. Förord av Björn von Sydow.

Föreningen Norden har slutat bokförsäljningen till medlemmar på grund av avskrivning av lagret. Lokalavdelningar kan beställa gamla böcker och infomaterial från kansliet mot portokostnad så länge som lagret räcker. Minsta antalet böcker eller infomaterial är 5 ex/försändelse!

Föreningen Norden
Drottninggatan 30, 111 51 Stockholm
Postadress:
Box 1083
101 39 Stockholm

Mejl: info@norden.se
www.norden.se
Facebook: <https://www.facebook.com/nordenisverige>
Instagram: [@foreningennorden_sverige](https://www.instagram.com/foreningennorden_sverige)

FÖRENINGEN
NORDEN

Bli en del av Nordens framtid!

Bli medlem och fira Föreningen Nordens 100 år under 2019 och påverka hur Norden ser ut i framtiden.

Om du redan är medlem kan du värva en vän eller ge bort ett medlemskap som present.

Betala in medlemsavgiften som ny medlem från den 1 oktober och få ett medlemskap som gäller till den 31 december 2019.

Fyll i ansökan nedan och skicka in den till oss eller medlemsansökan via hemsidan [www.norden.se/bli medlem](http://www.norden.se/bli-medlem).

Bli medlem idag!

Klipp ut och posta

BLI MEDLEM

Jag vill bli medlem i Föreningen Norden. Som ny medlem betalar jag 175 kr (25 kr för familjemedlem) det första året och får en prenumeration på Nordens Tidning, rabatter, information om föreningens arrangemang, resor, böcker m.m.

Jag vill anmäla en familjemedlem.

Jag vill bli medlem i en lokalavdelning.

Namn: _____

Familjemedlem: _____

Adress: _____

Postnummer: _____

Ort: _____

Telefonnummer: _____

E-post: _____

Personnummer: _____

Lokalavdelning: _____

Betala in 175 kr (25 kr för familjemedlem) på BankGiro 980-0244.
Ange namn och adress som referens vid inbetalning eller anmäl medlemskapet via hemsidan [www.norden.se/bli medlem](http://www.norden.se/bli-medlem)

Samtycke-GDPR

Genom att anmäla mig som medlem i föreningen Norden, samtycker jag till att få nyhetsuppdateringar och annan information från föreningen. Föreningen Norden för inte uppgifter vidare till tredje part. Du kan när som helst kontakta info@norden.se och begära att uppgifterna raderas. Genom att underteckna detta samtycker jag att föreningen Norden behandlar mina personuppgifter och annan information utifrån föreningens Nordens personuppgiftspolicy. Läs policyn på vår hemsida www.norden.se Föreningen Norden kommer att på eget eller på den undertecknades initiativ rätta eventuellt felaktiga uppgifter.

Porto
betalt

NORDEN SV FÖRENING

SVARSPOST

20078106

110 12 STOCKHOLM

Information om den nya dataskyddsförordningen GDPR

Den 25 maj trädde den nya dataskyddsförordningen GDPR i kraft. GDPR gäller alla företag, föreningar och organisationer inom EU som behandlar personuppgifter. Förordningen ersätter den svenska personuppgiftslagen. Personuppgift är all data som kan användas för att identifiera en fysisk person; namn, adress, telefonnummer, mail, personnummer o s v.

Föreningen Norden använder KomMed:s medlemsregister där vi registrerar in t ex medlemmens namn, adress, telefonnummer, mailadress, födelsedata och detta gör vi för att kunna

- Skicka ut aviseringar
- Skicka ut tidningen
- Skicka ut medlemsutskick

När vi lämnar ut dina personuppgifter till samarbetspartner (t ex tryckerier) skriver vi avtal med dem som garanterar att uppgifter inte sprids vidare. Som medlem har du rätt att få info om vilka uppgifter vi har om dig och du kan begära rättelse eller radering av dina personuppgifter. I samband med intresseanmälan/bli medlem-ansökan informeras om personuppgiftshanteringen på föreningen Norden som också räknas som samtycke.

Medlemmarna vänder sig till sina lokalavdelningar. Kontaktuppgifter hittar du på hemsidan www.norden.se (under hitta din lokala förening).

